

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII

Број 744

2. април 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ БЕКОВЕ

ПРЕ 100 ГОДИНА

Из априлских бројева страних листова и часописа из 1866. године одабрали смо неколико занимљивих кратких вести.

ПАРИЗ. Козелијев апарат помоћу кога се могу преносити телеграми, факсимили, па чак и цртежи почео је да ради између Лиона и Париза. Ускоро ће бити откривена и линија између Париза и Марсеја. Рад овог апарата у погледу брзине и тачности пренесене слике је беспрекоран.

МОСКВА. Градско улично осветљење налазило се до 1864. године у страховито запуштеном стању. На свим улицама Москве горело је 6.639 фењера; од тог броја 4.368 осветљавано је уљем од конопља, тако да готово ни-

су давали никакву светлост. Године 1864. град ска дума склопила је уговор према коме је плинска компанија приступила изградњи плинаре и постављању плин новода. Надамо се да ће још ове јесени почети осветљавање града плином.

РЕЦИЈА. Острвце Неа-Камели које се пре 160 година појавило из мора у близини острва Санторина, задесно је јак земљотрес. Гло острва приметно се спушта. Море око њега добило је црвену боју, куће су попуцале и руше се. Становници острва евакуисани су бродом.

МОСКВА. У јануарском броју „Руског весника“ почело је објављивање новог романа Ф. М. Достојевског „Злочин и казна“, који обећава да ће бити једно од капиталних дела овог књижевника.

ТУЛУЗА. У граду Тулузи постоји удружење које се састоји од тринаест лекара. Сваког тринаестог дана у месецу они се састају у једној гостионици и то увек у соби која носи број 13. То траје од 1854. године и удружење није досад изгубило ниједног свог члана. Ово је најбољи доказ да број 13 није „баксузан“.

У ОВОМ БРОЈУ:

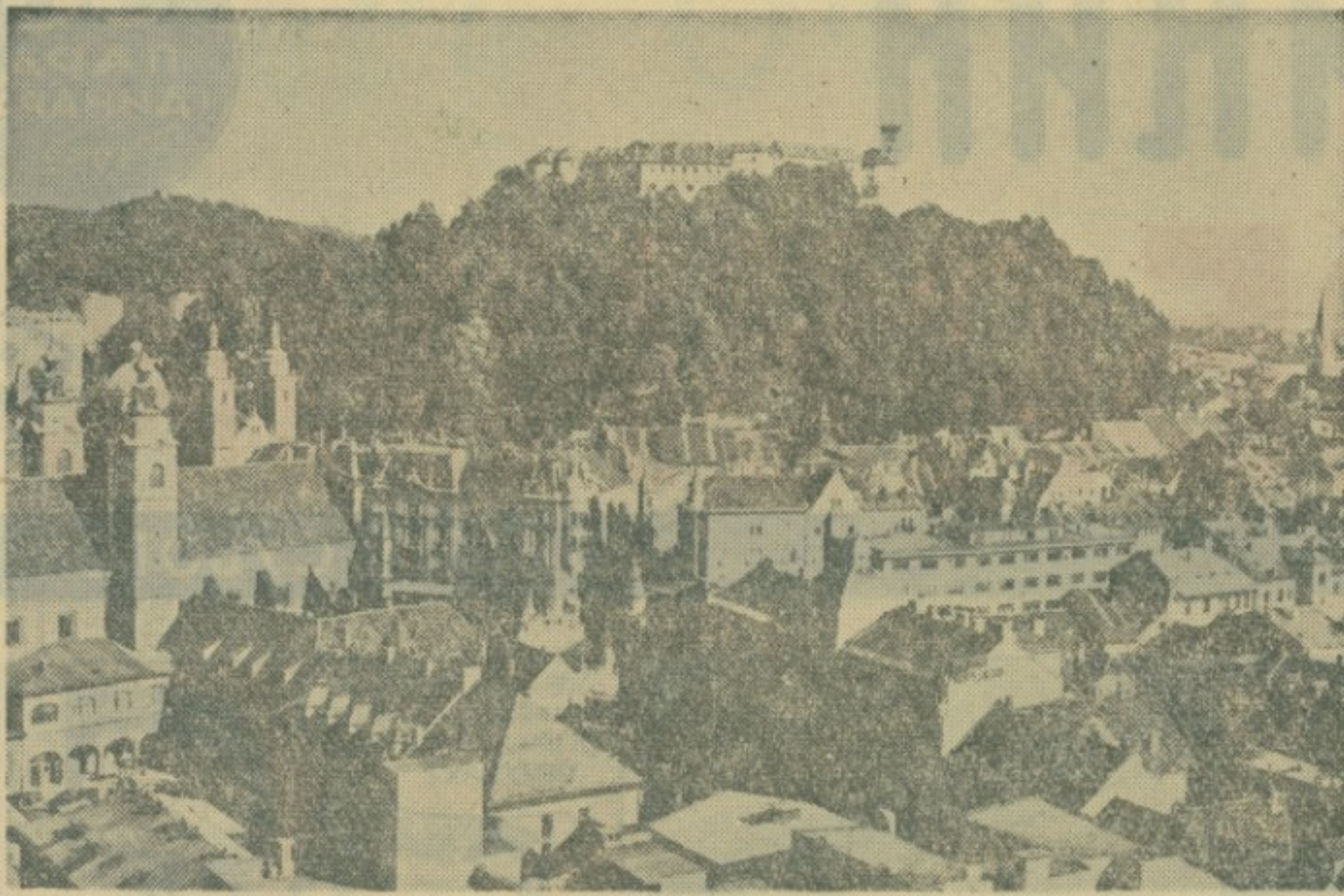
НИКАЦ ОД РОВИНА
АНЕГДОТЕ
ШАХ
СПОРТ
ЖИВОТ ЗА ЖИВОТ
ФИЛАТЕЛИЈА
ХУМОР
ЦРНА МАГИЈА И ДИПЛОМАТИЈА
КАКВОГ ЛЕПТИРА ЖЕЛИТЕ

Кроз нашу
земљу

ЉУБЉАНА

Од предсловенских насеља на територији Љубљане очувани су само трагови римске војничке колоније, која се звала Етопа. Она се налазила у јужном делу садашњег градског центра, који се због тога и данас назива Градишче, што значи тврђава, развалина где је био град. Преко Етоне је водно пут из наших северо-западних крајева ка Трсту и даље према Риму. Љубљаница се тада користила у пловидбене сврхе; о томе сведочи њено римско име — *Naupontus*, тј. „лађоносна“. Бродови су пловили целим током Љубљанице — све до њеких врела код Врхнике. Словенски досељеници нису основали своје насеље на већ разрушеној Етони него на супротној страни реке Љубљанице, која се најпре звала Љубљана. Средњовековна Љубљана се помиње први пут 1144. године, када је постојала као мање пољопривредно-занатско насеље. Она је била опасана бедемом, који се наслањао на бедем римске Етоне.

Тежиште градског живота из старог у нови део града пренело се после 1849. године када је кроз Љубљану изграђена железничка пруга Беч—Трст, а касније још неколико других. Између два рата она је била административно-политички и културно-просветни центар Словеније. У рату против немачко-италијанског фашизма Љубљана је пружила одлучан отпор окупатору. После рата она се

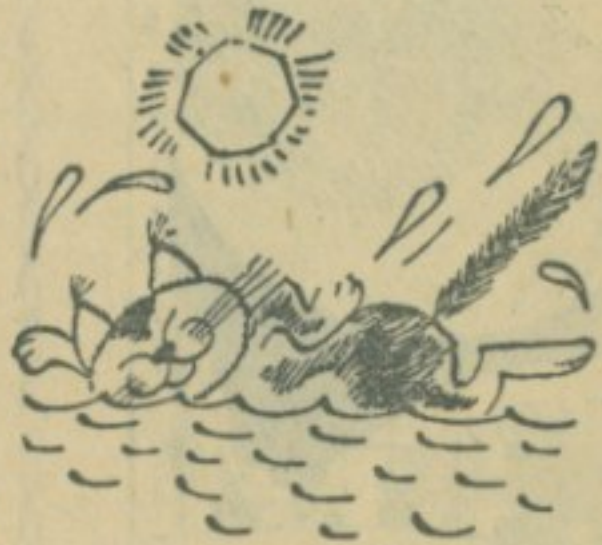
развила и у велики индустријски центар („Литострој“, „Телекомуникације“ и др.). Пре

једног века имала је око 35 хиљада становника, а сада око 200 хиљада.

На слици: поглед на део старе Љубљане и Градско брда са градом.

МАЧКЕ КУПАЧИ

Постоји веома распрострањено и потпуно оправдано мишљење да мачке не воле воду. И заиста, не један љубитељ мачака морао је да иде са изгребаним рукама после покушаја да окупа своју љубимицу.

Али, постоји једна врста мачака која највећи део живота проводи у води. Те мач-

ке живе у Турској, на обалама језера Ван. Ове беле животиње растреситог и меког крзна називају ванским мачкама или мачкама које пливају. Ванске мачке веома воле воду и у стању су да се сатима купају и пливају. Чак и спавају и одмарају се у води лежећи у каквом плићку. Ове мачке се још понечем разликују од обичних: оне никад не лови мишеве, већ рибе и водене мекушце.

НАЈМАЊИ ЧОВЕК

Рачуна се да је најмањи човек на свету један 45-годишњи Индијца висок свега 74 сантиметра, који живи у области Алахабад, у држави Утар Прадеш.

ТАЈАНСТВЕНА АЛЕРГИЈА

После дужег испитивања лекари су дошли до закључка да се полеска кијавица знатно раширила и, што је најнеобичније, да од ове кијавице знатно више оболева градско становништво него сеоско, мада полеска има далеко мање у граду. Осим тога полеска кијавица је десет пута чешћа код интелектуалаца него код људи који обављају остале послове. И што је још према мишљењу медицинских стручњака врло интересно, она је непозната код ментално заосталих, и шизофреничара. Код животиња које су биле слободне, оне се појављују тек после живљења у ропству.

АНЕГДОТЕ

ОДГОВОРИ СПАРТАНАЦА

Неки човек који је могао дуго да стоји на једној нози запитоа једног Спартамца да ли би који од Спартамца то исто могао да учини. Овај одговори: „Ми не можемо, али наше гуске могу“.

Македонски краљ Филип упутно је овакво писмо Спартамцима: „Да ли да вам дођем као пријатељ или непријатељ? Они су му одговорили: „Ниједно“.

Кад су посланици Самнићана у дугом говору тражили помоћ, Спартамци су им одговорили: „Прво смо заборавили, последње нисмо разумели, јер се првог не сећамо“.

ЖЕЛИ МУ ЗДРАВУ ПАМЕТ

Лекар Менекрат, зато што је лечио веома тешке болести, називао се надимком Јупитер. Охрабрен и поносан на ово име, он је једном написао овакво писмо Агесилају, спартамском краљу: „Менекрат Јупитер шаље поздрав краљу Агесилају“. Овај му одговори: „Краљ Агесилај жели Менекрату здраву памет“.

ТАЈНА ФОРМУЛА

Један наметљивац досађивао је Ајнштајну. На крају разговора запитоа га је:

— Господине професоре, да ли ми можете дати формулу за срећу.

Ајнштајн написа на папиру: $a = x + y + z$. И објасни: — „а“ је срећа, „х“ је рад, „у“ је богатство.

— А „z“?

— „z“? То је хуњање.

ИСТОГ СУ МИШЉЕЊА

Француски књижевник Александар Дима-Син (1824—1895) посла улазнице за локу својој пријатељици француској глумици Огисти Броан за премијеру „Кула Сен-Жак“. Како се из те ложе није најбоље видело, Дима уз улазнице посла и следећу белешку:

„Извините ме, чини се што се може, а не што се хоће!“ Сутрадан, глумица му одговори: „Видела сам ваш комад, и ја сам вашег мишљења“.

Ripley's

Веровали или не!

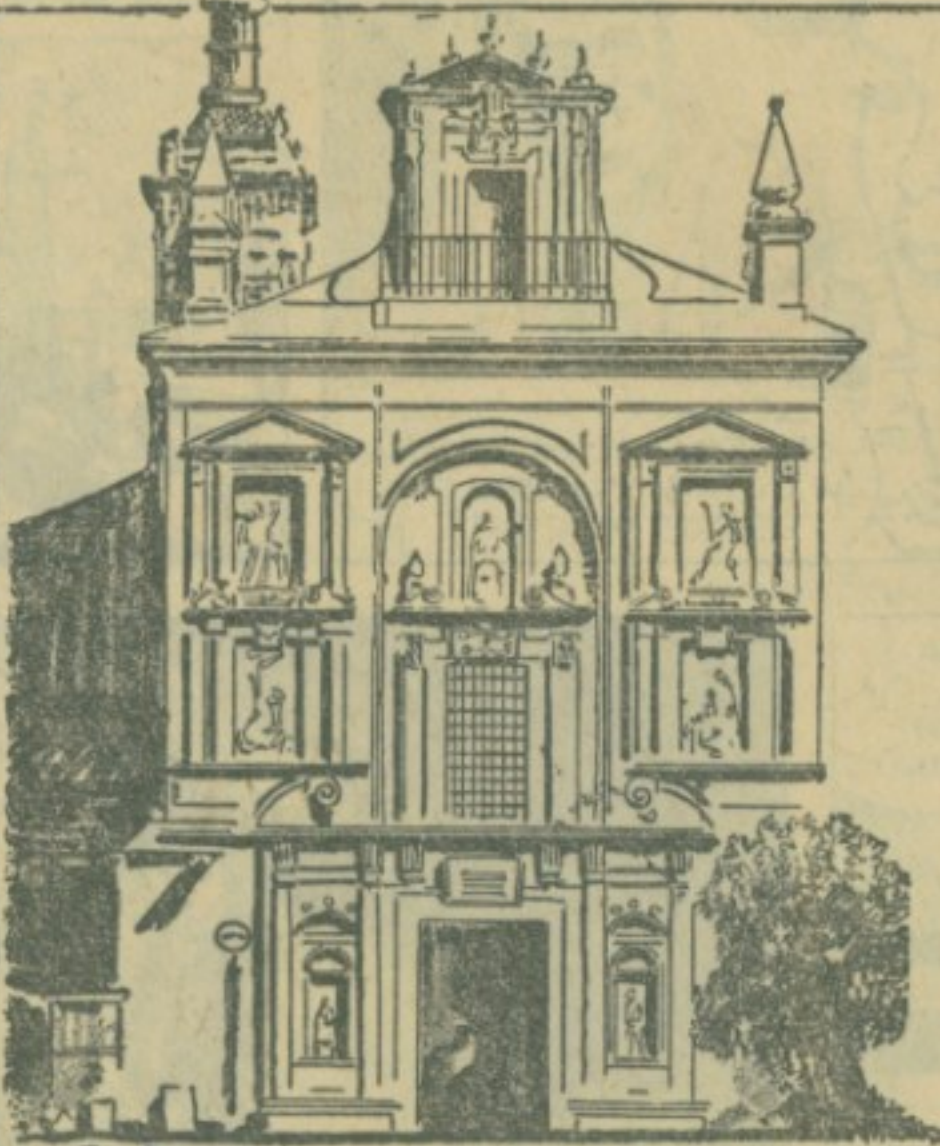

НАЈКРАЊИЈА УНИФОРМА

Шпански државник МАРКИЗ ДЕ ЛА ЕНСЕНАДА (1702-1781) 20 ГОДИНА УКРАШАВАО ЈЕ СВОЈУ УНИФОРМУ ДИЈАМАНТИМА. СВАКОГ ПОНЕДЕЉКА ПОЧИЊАО ЈЕ СА ДИЈАМАНТИМА У ВРЕДНОСТИ ОД 12,5 МИЛИОНА ДИНАРА, ДОДАВАО ИХ СВАКОГ ДАНА ТАКО ДА СЕ У СУБОТУ НА УНИФОРМИ НАЛАЗИЛО ДРАГУЉА У ВРЕДНОСТИ 83,5 МИЛИОНА.

Једна новчаница

ОД 2 АМЕРИЧКА ДОЛАРА ЧИЈА ЈЕ ЈЕДНА СТРАНА ОДШТАМПАНА НАОПАКО ДОСПЕЛА ЈЕ У РУКЕ ЦЕКОВА БАУЕРА ИЗ БИЛОКСИЈА (САД)

У ЦРКВИ ЛА КАРИДАД У СЕВИЉИ, ШПАНИЈА, КОЈУ ЈЕ САГРАДИО ДОН МИГUEL МАЊАРА ОРИГИНАЛНИ ДОН ЖУАН ПОСТОЈИ НАТПИС: „ОВДЕ ПОЧИЊАЈУ КОСТИ НАЈБОЉЕГ ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ ИКАД ЖИВЕО НА ОВОМ СВЕТУ“.

ЦАРСКИ ПЕЧАТ

ТУРСКОГ СУЛТАНА ИБРАХИМА I БИО ЈЕ У ОБЛИКУ ПЛУНОВОГ РЕПА ПЕЧАТ ЈЕ НАМИЊЕН. КАДА ЈЕ У ЦАРСКОЈ БАШТИ ОТКРИВЕН ЈЕДАН ПАУН НА ЧИЈЕМ СУ СЕ РЕПУ НАЛАЗИЛЕ ШАРЕ КОЈЕ СУ ОДГОВАРАЛЕ СУЛТАНОВИМ ИНИЦИЈАЛИМА (1640)

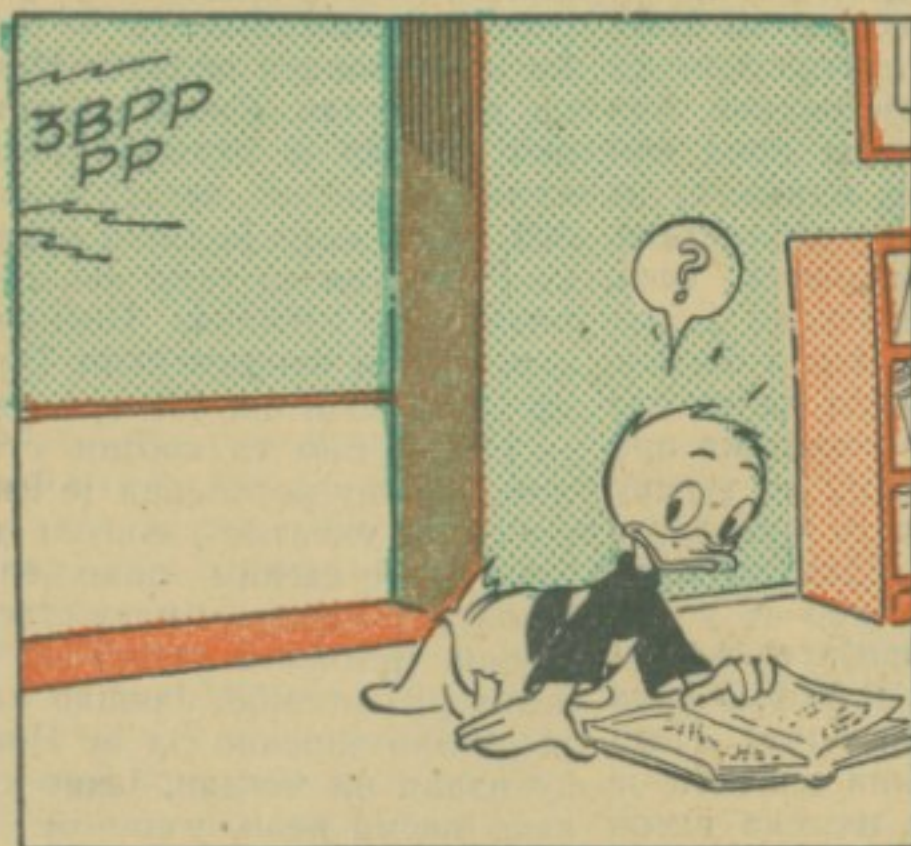

Стари војник!

АНВАР-УД-ДИН (1642-1749) НАВОБ ОД АРКОТА, (ИНДИЈА) ПРЕДВОДИО ЈЕ, ЗАШУЊИ СЛОНА, СВОЈУ ВОЈСКУ У БИЦИ КОД АМБОУРА КАД ЈЕ ИМАО 107 ГОДИНА! У ТОЈ БИЦИ ЈЕ И ПОГИНУО (23. ЈУЛ 1749)

ШАГАВА КАПИЦА ИМА 100 ОЧИЈУ. СВАКО ЊЕНО ЗЕЛЕНО ОКЕ ИМА СОЧИВО, МРЕЖЊАЧУ И ОЧИИ ЖИВАЦ.

WALT
DisneyПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

НАЈЈАЧИ ШВЕЂАНИН

Зове се Еско Корки и ни де сет снажних мушкараца не могу га помакнути с места. Своје синове, који заједно теже 157 килограма, отац носи са лакоћом.

Еско је по занимању артист, и под именом „Херкул“ годинама је наступао на циркуским аренама широм света.

Сада ради као радник бродоградилшта у Ландскрону. Рођен је у Финској, али живи у Шведској примио је држављанство ове земље. Коркиеве гелесне мере су следеће:

Обим груди — 135 см, обим бутине — 71, подлактице — 46, палца — 10, а број оковратника 56!

тово добра, од 150 до 170 добра, од 133 до 149 врло добра, и ако та цифра износи 132 или мање, онда је ваша издржљивост изванредна. Испробајте свакако на овај једноставан начин своју кондицију.

ПОЛО У 16. ВЕКУ

Игра поло је била најомиљенија забава младог индијског принца Акбара, који је владао Индијом пре 400 година. Како су преко дана владале велике врућине то је

принц почињао да игра поло тек предвече када захлади. Међутим, сваки пут кад је требало прекинути игру због мрака, млади принц се љутио. Због тога је неко од његових дворана дошао на идеју да направи лопте од дрвета падаш које кад се запали не даје пламен већ личи на усијану челичну куглу. Тако је принц могао да игра поло до касно у ноћ. Вештину грађења ових лопти данас нико не познаје. Да ли се дрво променило, или је лопта претходно била стављена у неку масу, не зна се.

ЗА МУШКАРЦЕ

Ако желите да испробате своју издржљивост није вам потребно ништа друго до једна шамлица или било који предмет висине обичног басамка. Проба је врло проста. Треба стати на столицу и сићи са ње тачно 30 пута у току једног минута. То поновити четири пута. После завршене вежбе одморите се један минут, а онда измерите број откуцаја срца за 30 секунди. Онда поново

почните с пењањем на столицу три минута, затим се минут одморите а онда измерите број откуцаја срца у време од 30 секунди. И тај број запишите. Исту вежбу поновите још два минута, одморите се минут и измерите број откуцаја пулса, опет за 30 секунди. Сабрати сва три броја. Ако збир износи преко 200, ваша физичка кондиција је јако слаба. Ако је тај број између 171 и 199 онда је го-

Уређује: Паја Патак

Ква
КваРАЗЛОГ
РАЗЛОГА

— Гајо, шта радиш тако касно на улици? — пита га Пата.

— Не могу да уђем у кућу.

— А због чега?

— Зато што је ујка Паја страшно љут на мене.

— А зашто је љут?

— Зато што сам се задржао тако касно на улици.

Најбоља од
све три

Понајев стари отац највише је у животу волео добар залагај, духовите разговоре и новац. На дан свог 90. рођендана пред окупљеним гостима он поче да држи говор:

— На свету су најлепше три ствари. Прва је: добро јело... Друга... — поче стари Понај али како није могао да се сети признаде — Друге две сам заборавио.

Нек сине
капу

Шилу који је тек изашао из поморске академије добио наређење да управља бродом. У току војне његов командант примети да курс није добар, приђе командном мо-

сту, погледа и обрати се Шилу:

— Млади човече, одмах скините капу. Зар не видите да се према нашем курсу налазимо усред Весминстерске катедрале у Лондону.

Познаје га

Према унапред утврђеном кућном распореду, Гаја и Влаја су после вечере сели да гледају телевизијски програм, док је Раја морао да помогне свом ујаку да заједнички оперу посуђе. Изненада из кућине се зачуо звекот испуштене чиније. Пошто је ослушнуо неколико тренутака, Влаја рече:

— Ујка Паја је нешто разбио.

— Како знаш да је он а не Раја?

— По томе што ујка Паја љути.

Ситница

Шилу ветеринара позвали да прегледа оболелог слона.

— Ништа му није, само мала прехлада — каже он управнику зоолошког врта. Ставите му само капљице у нос.

— Капљице... а колико у сваку ноздрву?

— Ох! четири до пет литара биће сасвим довољно — рече стручњак Шилу.

Пренесимо се за трену- так два столећа у про- шлост, прођимо кроз црногорске кршеве и зауста- вимо се поред колиба у који- ма су живели чобани и леген- дарни јунаци. То је оно до- ба када су после истраге по- турица становници црногор- ског стења наставили своју епску борбу, када су два вечно закрвљена суседа Црна Гора и Турска разговарали само пушком и ханџаром.

У том су времену живели јунаци „Горског вијенца“. Њи- хови подвизи одушевљавали су народне гусларе, чија је песма била и најважнији вас- питач млађих поколења. Ме- ђу тим јунацима понакао је и Никац Томановић или Никац од Ровина, како га песма на- зива. Тај „најхрабрији и нај- славнији витез црногорски“ — како каже Његош у „Огле- далу српском“ — родио се негде при крају 17. века, око 1690. године. По традицији братства Никчеви преци воде порекло из Куча, од Дрека- ловића. Настанили су се прво у Цуцама, а после је прадед Никчев прешао у Ровине где је наш јунак и рођен.

По народним песмама — као и по ономе што Његош о њему каже — Никац је био син Вука Томановића, чувеног харамбаше, опеаног ина- че и у „Горском вијенцу“. По новијим подацима, међутим, Вук је био његов стриц, а отац Никчев звао се Букач и био миран, доброћудан чо- век, који се бавио гајењем о- ваца, коза и говеда. Тај посао наследио је и Никац. Још од детињства чувао је своје ста- до и као оно Милош Воји- новић у Шар-планини, поред оваца учио је и свој јуначки посао: вежбао се у руковању оружјем.

КЛАВИР ПО УКУСУ СУСЕДА

Вежбање у свирању на клавиру а да се при- том не узнемиравају су седи омогућава инстру- мент који је конструи- сала једна америчка фабрика. Овај елек- трични клавира произво- ди нормалан звук, али он може да се чује је- дино помоћу слушали- ца. Захваљујући овом систему, ученици у му- зичким школама моћи ће да вежбају истовре- мено: њихов професор, чије су слушалице по- везане са сваким кла- виром у сали, слуша их редом и исправља по- грешне акорде.

Живећи у пограничном кра- ју где су сукоби и препаци били тако рећи свакодневни, између Катуњана с једне и херцеговачких Турака с дру- ге стране, Никац-чобанин исто- времено је и ратник. Рође- ни јунак, лавовски храбар, уз то смишљен и разборит, он убрзо постаје највиђенији и најпризнатији међу савреме- ницима онога краја.

Судећи по традицији и пе- смама које цевају о његовом јунаштву, Никац је био ма- њег раста али широких раме- на, велике главе, црних ватре- них очију, густих обрва, а дугих бркова, који су му па- дали по сребрним токама. Са- ма његова појава уливала је поуздање дружини, а страх непријатељу. Његов живот је херојска драма каквих је ма- ло у историји народних бора- ца. Покушајмо да вам при- кажемо две-три слике из Ник- чевог живота.

У зимско доба, негде пре 200 година, наш јунак нала- зио се код својих оваца на изворима код Кобиљег До- ла. Да би мирно презимио са својим стадом, он је тражио веру од Хамзе, капетана и никшићких Турака. Вера му је дата, али је одмах и пога- жена. Сакупљен је читав од- ред Турака и тајно послат да Никаца напреда убије и за- плени му овце. Чета је дошла ноћу, али је Никац приметио кретање огњева и пробудио своја два мала сина, који су му били једино друштво. Хи- тно их послао ка Чеву да ја- ве о нападу Туру Гаврилови- ћу, Симу Радуловићу и дру- гим чевским јунацима. Деца су извршила наређење и че- та одабраних Цуца послала је Нику у помоћ. У зору су Турци напали на Никчево то- рину мислећи да ће њега на- ћи у колиби, али стари хајдук је већ био на стражи у брду изнад торине, одакле је сам отпочео борбу са турском че- том. На почетку напада од његовог цефердара падају два угледна Турчина: Дерва Буљубаша и Шабан-ага. Да би задржао Турке док не при- стигну Црногорци у помоћ, Никац је извео један ратнич- ки трик: скочио је у понор и тиме навукао на себе неприја- теље који су као сигурно ми- слили да ће га ту или убити или жива ухватити. Понор, међутим, није био клопка за Никаца, већ за саме Турке. Док су они налетали ка њему, он их је убијао из заседе, за- тим су стигле и Цуце које на- падну Турке и страшно их по- туку. Један део Турака ипак је измакао с овцама, а Ни- кац са друштвом задовољи се посеченим турским гла- вама.

Али се Никац није зауста- вио на овој освети. Његово четовање наставља се, час према Никшићу, час према Херцеговини. Те његове под- виге најбоље приказује пес- ма:

Чета се је мала подигнула са крајине, ломне Горе црне, чета мала тридесет хајдука.

То је чета са којом Никац ноћу пролази турске карауле, а у зору стиже у Никшићке Рудине.

Пред четом је Никац одалио не би мала пушка дотурила. А какав је Никац од Ровина На њему су токе убојите брчи му се по њима просули. У рукама носи цефердара на се с пушком Никац разговара...

Пред Никцем и његовим ју- нацима уклањају се турске че- те, које овуда крстаре.

Једном је цуцки харамбаша изашао с друштвом у Сомину планину, одакле је уходио Гацко и кулу Звиздић Арслан аге. Ноћу су се хајдуци спу- стили с планине, опколили Звиздићеву кулу. Харамбаша Никац прескочио је у авију и из ње изагнао стотину во- лова као и Звиздићевог ђогата. У повратку чета је наишла на турску заседу. То су Ник- чеви стални крвници никши- ћки Турци, пред којима су Сефер од Пипера, Сукић бар- јактар и други, „све биране злици и крваци“. Никшићки су његови заклетни неприја- тељи, који не могу да забора- ве побијене Турке и јаде ко- је им је овај непрестано на- носило. У крвавом окршају из- међу двеју чета Никац је био рањен са још неким друго- вима, али су Турци потпуно разбијени.

Чудно четовање са обе стра- не: и Турци и Црногорци по- лазе у чету ради плена, оти- мице се претварају у окрша- је из којих се као трофеји најчешће односе само непри- јатељске главе.

Али сви ови окршаји у ко- јима је учествовао Никац би- ли су само увод за јунаштво које је овог ратника издигло до обилићевске висине.

Око половине 18. века на ма- лу Црну Гору нагрнуле су многе несреће. Још од Царе- ва Лаза и страшног Ђупри- лијевог похода на земљу су навалиле невоље са свих стра- на. Унутар раздор међу пле- менима, а на сиромашном кр- шу глад и свака оскудица, споља опет велики неприја- тељ који није могао никако да трпи пркосну борбу једне шакве горштака. Та вишестру- ка невоља притисла је земљу нарочито 1750. године и то су Турци хтели да искористе за своје циљеве против Црно- гораца. Те године упутио се на Црну Гору један већи од-

ред војске коју је предводио босански везир Ђехај паша. Турска војска продрла је пре- ко Рудина на Црну Гору и у- таборила се на Ублима чев- ским.

За Црногорце је дошао час бити или не бити. Без опре- ме која омогућује отпор јед- ној таквој војсци они се при- купили на цуцким Меосима да реше шта да раде. Њих хиљаду и пет стотина, коли- ко их је било на окупу нису могли да нађу излаза и да предузму кораке одбране. У том одсудном часу појавио се Никац са својим смелим планом. Са своја два побрат- ма: Томом Жутковићем и кне- зом Станком од Предиша, он је скупео Црногорце по избо- ру који ће с њим заједно да се жртвују за спас земље. Његов план је у томе да с друговима под видом преда- је дође до босанског везира, да убије њега и његове до- главнике, и да на тај начин, обезглави Турке и помогну Црногорцима да одалучним на- падом извојују победу.

Никцу је за остварење ово- га плана пришло још четре- сет јунака, који како песма каже:

Сви четрдесет ејеру ухватили На цефердар Никца од Ровина да ће убит нашу под шатором.

Пошто су учинили договор с осталим Црногорцима, Ни- кац је са својим друштвом дошао наомак Турака ода- кле је преко њему познатог Арслан аге Звиздића доста- вио жељу своју и својих дру- гова да им је борба додјала и да са бираним Црногорцима долазе:

Да се силну цару поклонимо и његову са Босне везиру, да туримо чете и бојеве да крдоимо овце у Рудину.

ИСТОРИЈА АУТОМОБИЛСКИХ РЕКОРДА

Трка за рекордима на че- тири точка почела је 1898. године кад је вој- вода од Шаселупа на свом аутомобилу жантоу развио брзину од 62 километра на час. То је био значајан успех ако се зна да је први ауто- мобил прошао улицама Пари- за осам година раније. Проте- кло је затим свега седам го- дина, а онда је Артур Маг- доналд на свом напјеу утро- стручио рекорд брзине: по- стигао је преко 180 киломе- тара на час. Требало је чекати читавих двадесет година да овај рекорд буде оборен. Тек у јесен 1925. године Сигреј- је на санбим возио фанта- стичном брзином од 326 кило- метара на час.

У току следећих 15 година земља светских рекорда брзи- не била је Енглеска. У том периоду прославио се енгле- ски возач Малколм Кембел на својој „плавој птици“. Тек пред рат добио је достојног супарника у Американцу Џо- ну Кобу. Њихови светски ре- корди смењивали су се све док Коб уочи самог рата 23. августа 1939. године није по- стигао фантастичан резултат од 590 километара на час.

Одмах по завршетку рата Коб се вратио на равне по- вршине Сланог језера у Ута- ху. Ту је он 16. септембра 1947. године постигао брзину од 634,4 километра на час. За тим је прошло 16 година до оног пролећног дана 1963. го-

И Никчево лукавство је ус- пело. Предаји чувеног харам- баше и његових јуначких дру- гова, Турци су се јако обра- довали јер су у томе видели и покорност Црне Горе. На- оружане Црногорце, са Ник- цем на челу, пропустили су Турци кроз своје редове. Али тек што су стигли пред ша- тор Ђехај паше, пушке су за- грмеле, ножеви заблестали. Настала је страховита сеча. Ђехај паша је убијен а око њега још седам ага и бегова. Војска је нагрнула да их све- ти, а четрдесет горштака про- сипало је и своју и турску крв пробијајући се кроз густе редове војске. Један део ових нових Обилића пао је у пр- вом налету непријатељске си- ле, онај други се борио и да- ље крчећи себи пут. План Никаца од Ровина изведен је славно. Кад је његова ватра оборена на Ђехаја и кад је настало крваво обрачунавање око пашина шатора, појавио се 1500 Црногораца, који су јуринули у збијене редове тур- ске војске. Непријатељ је потпуно поражен. Од Никче- вих другова преостало свега шест.

Велики јунак са Чева изле- чен је од рана које је у тур- ском табору задобио и опет се нашао код оваца у својим Рови- нама и Никшићким Рудинама. Ту је овај необичан чобанин и четобаша дочекао и свој крај. Било је то око 1755. го- дине. Никац је са својим ста- дом опет био на Изворима. Народна песма прича како је стари Никац тражио чак и ха- рач од Никшића, ваљда да би их понизио и омаловажио. Он је, како се тамо вели, захте- вао да му се од најзнатијих никшићких Турака пошаљу

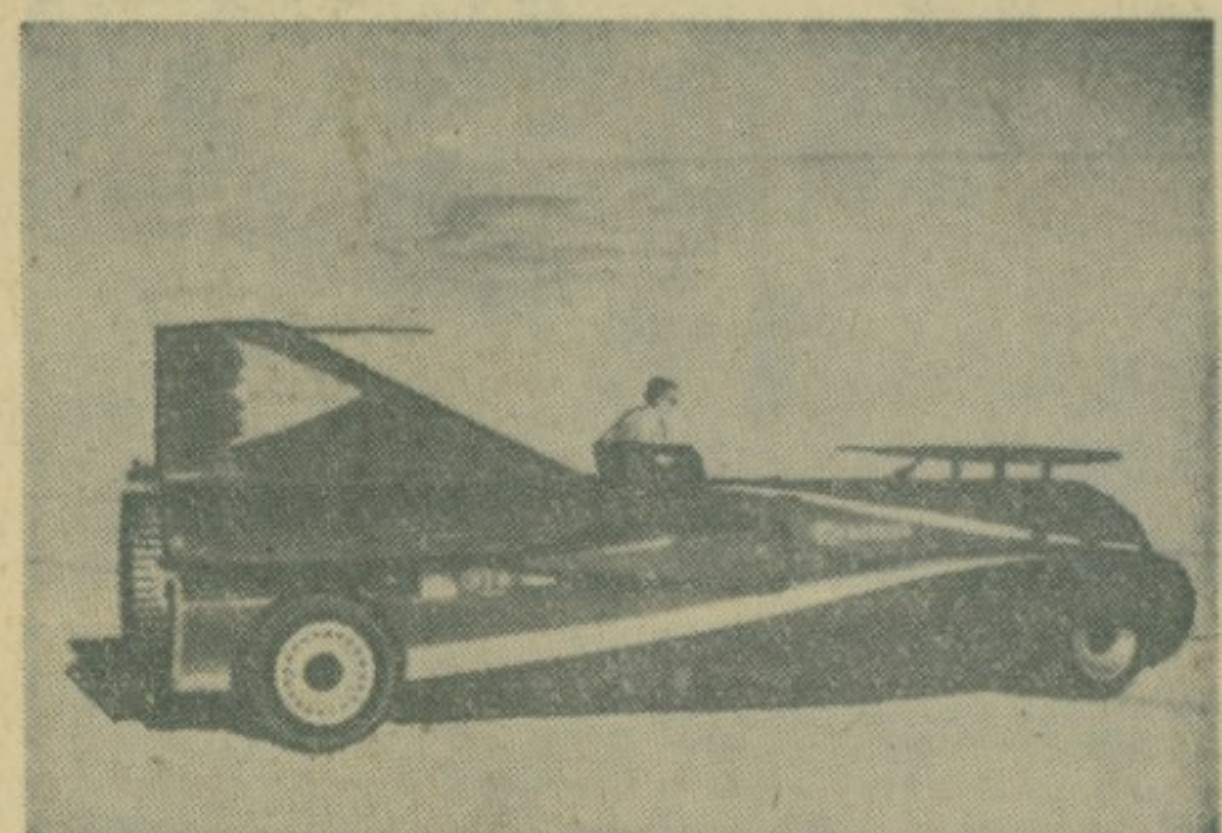
токе и цефердари за њега и његове најпознатије јунаке. Против овог Никчевог захте- ва устао је нарочито познати Турчин и четобаша Јакшар Бабић, који се зарекао пред својим земљацима да ће по- ћи на Изворе и позвати Ник- ца на меџдан. Своју задату реч Јакшар је испунио. При- купио је велику чету, од око 300 људи, коју је тајно повео ка Рудинама да тамо нападне ровинског јунака. Потпуно скривени и непримећени Тур- ци су дошли на Изворе где је Никац био са својим ста- дом. У саму зору „кад је Њик- ца санак ухватио“, његова то- рина беше сасвим опкољена. Пробуђен лавезом паса стари ратник прихвати цефердар и излази из колибе. Јакшар ко- ји се био зарекао да ће Ник- цу изаћи на меџдан, јавио се, како песма вели, узвиком:

— Јеси л'стари Никче у пружини? — Ево Никца, турски буљубашо, ће је био он се није крио — одговорио је Никац Јакшару.

И два јунака као страшно оличење до уништења омр- знитих суседа, пошили су тр- чећи један пут другог. Сре- ли су се у торини, међу овца- ма, и наперили пушке један на другог:

Једанак им пукли цефердари, оба мртва пали међу овце.

Тако је завршио Никац ха- рамбаша, највећи јунак свога времена и победилац Ђехај паше. Његову главу, заједно са главом његовог синчића Радмана, однели су никшићки Турци и њом закирили бедем никшићког града. Његов ста- рији син Богдан који је од- скочио у крш изнад торине, бранио је своје овце. Сутра- дан тек приспели су Цуце и Чевљани и свог најславнијег јунака сахранили.

дине када је Мајк Томпсон на свом „шалендеру 1“ развио брзину од 639 киломе- тара на час. Занста мршава побољшање: нешто преко пет километара за готово две де- ценије напора.

Пети август 1963. године ду- го ће се памтити у историји аутомобилизма. Тада је међу стручњацима аутомобилског спорта почела једна жучна распра, која се ни до данас није стишала. Повод је био нов светски рекорд брзине Крејга Бридлоуа који је на свом возику постигао 657 ки- лометара на час. Међутим, ни Аутомобилска федерација ни конструктори нису признали овај рекорд јер је постигнут на аутомобилу на који је био монтиран турбореактор. Вози- ло је имало три точка тако- да за директни погон нису служили точкови већ потисни млаз из турбореактора. Тада је одлучено да се аутомоби- лом може сматрати само во- зило са четири точка од ко- јих најмање два служе за по- гон. Требало је сачекати 17. јул 1964. године па да До- налд Кембел на свом аутомо- билу постигне нову рекордну брзину — 648,7 километара на час. Тај рекорд је већ

1965. потукао Боб Самерс ко- ни је на аутомобилу „голд-ен-род“ постигао 655,7 киломе- тара на час. Овај светски ре- корд брзине још је необо- рен.

У међувремену су аутомо- били са турбореакторима, ко- ји су нека врста млазних ави- она на точковима, постигли велики напредак. Недавно је Међународна аутомобилска федерација створила за њих посебну категорију у такми- чењима: сврстала их је у тако звану „специјална возила“. Први рекорд брзине са так- вим возилом постигао је Ар- фонс 27. октобра 1964. године и он је износио 863,8 кило- метара на час. Само годину да- на касније Бридлоу је на свом аутомобилу „Дух Америке“ поправио рекорд постига- виши 893,2 километра на час. Овај рекорд оборен је већ по- сле четири дана када је Ар- фонс на Сланом језеру пости- гао 927,9 километара на час. Међутим, Бридлоу му није ду- го остао дужан: протекло је свега седам дана а он је по- висио светски рекорд брзине на 966,6 километара на час. Било је то 14. новембра 1965. године. Тај светски рекорд до данас није оборен.

ЗАНИМАЉИВОСТИ ИЗ НАУКЕ

Група америчких научника открила хормон који штити животиње у зимским месецима. У будућности он ће можда корисно послужити и људима

Могу ли људи утонуту у зимски сан?

3 а неколико година једно фантастично предвиђање научника може постати стварност: „Неколико недеља пред полетак експедиције на Марс, астронаути су се угојили. Кад главни пилот последњи пут изврши контролу васионског брода, лекар убризга инјекцију сваком члану посаде. А затим — догађај се може упоредити с бајком „Трнова Ружа“ — астронаути су утонули у дубок сан. Зимски сан посаде васионског брода траје неколико месеци. Као и жеж у току зиме и они далеко спорје дишу. Уместо око 70 пута у минуту, њихово срце удара свега 4 до 5 пута. За то вре-

ме људи се хране сопственим залихама масти као мрмоти у зиму. Уређаји за обезбеђење кисеоника и за загревање васионског брода минимално се троше, све док брод не дође близу циља, када се прекида и зимски или боље речено, васионски сан астронаута.“

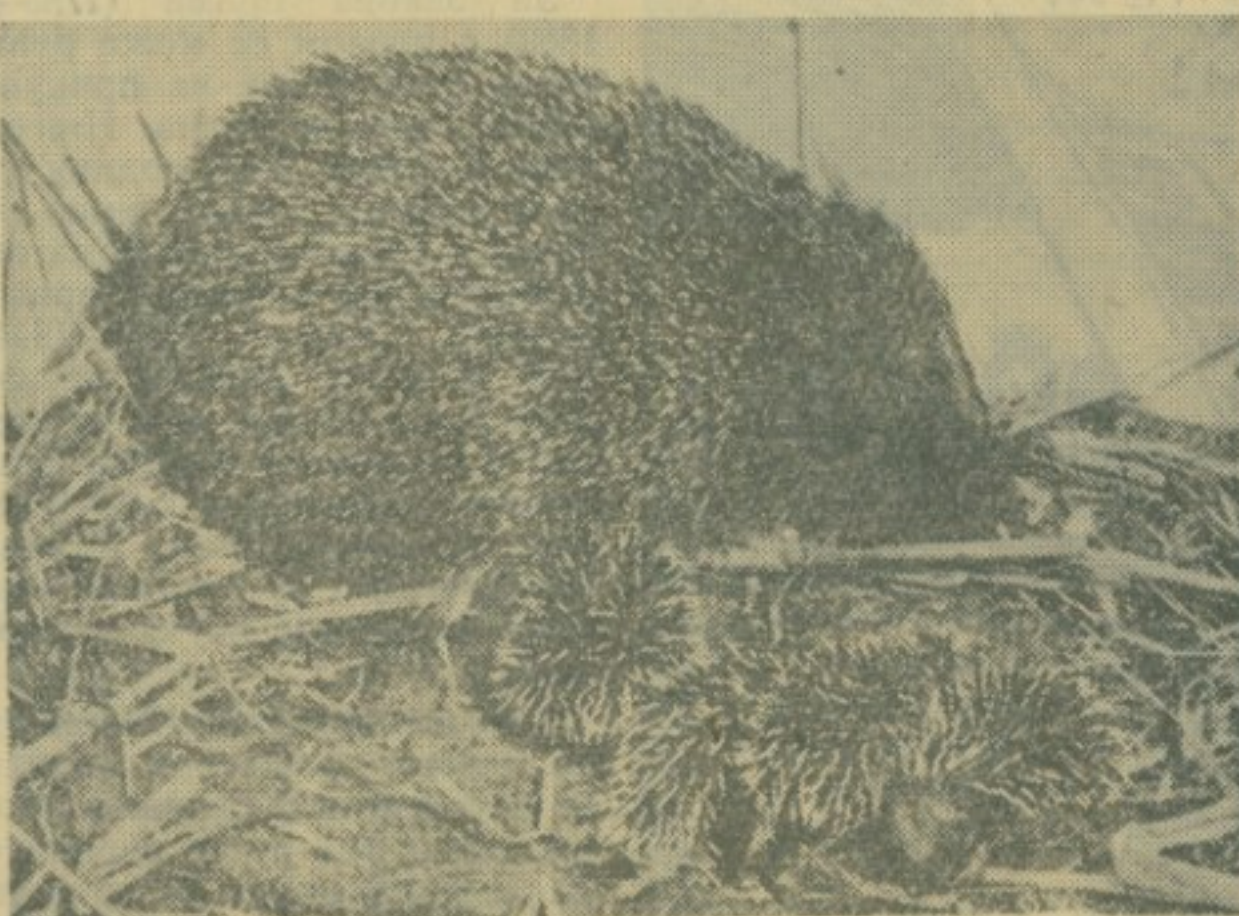
Сада је то још фантастична прича, али не без научне подлоге. Јер, група научника из Биохемијског института у америчком граду Сан Антонију на путу је да расветли тајну зимског сна животиња.

И мачка је заспала

Из мозга хрчка и других зимских спавача научници су

МИШ-ПУХАЧ ОБАВИЈЕ СЕ СВОЈИМ РЕПОМ ДОК СПАВА. КАД ОТОПЛИ, БУДИ СЕ ПОЛАКО

ЖЕЖ СЕ ПРОВУДИ КАД МУ ЈЕ ЈАКО ХЛАДНО

издвојили један екстракт. Кад су га убризгали животињама које немају обичај да преспавају зиму, оне су се понашале као прави зимски спавачи када је зима на прагу. Пси, пацови и мачке утонули су у дубок сан, а број удисаја и срчаних удара се знатно смањило. Исто као код жежа, слепог миша, хрчка или мрмота њихова телесна температура је опала и била свега 1 до 2 степена виша од температуре околине. Једна инјекција довољна је за 48 часова дубоког сна.

Сад су на реду опити с мајмунима. Ако и они утону у зимски сан исто тако лако и без икаквих последица као мачке, екстракт сна ће, вероватно, бити испитан и на људима. За могућност дуготрајног сна људи не занимају се само истраживачи васионе за које би то био идеалан начин да уз мало трошкова премо-сте досадно путовање у ва-

сионском броду. И у хирургији би инјекција „зимског сна“ била нова врста наркозе.

Од глади бежи у сан

Досад су многи зоолози и лекари покушали да открију тајну зимског сна животиња, али ниједном није пошло за руком да нађе прави узрок. Раније се веровало да сам пад температуре изазива умор и сан. Међутим, ова „критична температура“ при којој се склапају очи различита је за разне зимске спаваче.

Жеж пада у летаргију и заспи на температури 16 до 17 степени изнад нуле, а за њим се повлачи пух. Тек када жива падне на 10 степени, мрмот пада у сан, а кад још више захладини заспи и хрчка. Међутим, хладноћа не може бити једини узрок зимског сна. Совјетски зоолози су опазили да веверице у степама често утону у сан, иако је још ле-

то увелико у жеку, али је сунце спржило све биљке и немају више чиме да се хране. Тада оне заспу и спавају све док не прође зима.

И навике појединих зимских спавача веома су различите. Мрки медвед, веверице и јазавци само мирују преко зиме; то је дуг, нормалан сан при коме температура тела не опада. А прави зимски спавачи падају у летаргију, неку врсту обамрлости и њихова телесна температура није више око 37 степени, већ знатно нижа. Тако они успевају да преживе период који им не одговара климатски и који је веома тежак за исхрану. У току зимског сна прехрањују се резервама масти које су наталожили испод ткива до почетка зимских дана.

Буди их алармни уређај

Али, ни прави зимски спавачи не преспавају зиму без прекида. Хрчка се буди сваких шест дана и кад год отвори очи узме и понеки залог хране. А увек се побрине да има шта да презалогати: у рупи једног хрчка нађено је преко 6 килограма житарица и кромпира. Жеж, опет, прекида свега пет пута свој сан који траје од новембра до марта. Кад падне у зимску летаргију број удараца његовог срца пада од 188 на 21 у минуту, а његова телесна температура остаје свега један степен виша од спољашње. Али телесна температура жежа никада не пада испод 6 степена. Чим се мраз увуче у његово скровиште, буди га специјалан алармни уређај. По свој прилици то је неки центар у мозгу који реагује на хладноћу и регулише размену материје. Температура тела се подиже до 35 степени, жеж отвара очи и често мало протрчи по снегу пре него што поново заспи. Тај алармни уређај спасава га од смрзавања.

Код слепих мишева „будилник“ ступа у дејство тек када температура падне испод нуле. Додуше, они могу да поднесу неколико степени мрза, али у току изузетно јаким зима догађа се и да се смрзну у својим рупама.

Зимски спавачи који поседују урођену способност да кад наступе хладни дани смање своју телесну температуру, штеде на тај начин енергију. Истовремено, сан их штити па и цели од разних болести. Кад се пробуде они су, по правилу, здрави као дрен: у њиховом охлађеном телу изумрле су бактерије, а ране се нису даље развијале. Нема никакве сумње да ће хормон зимског сна, када научницима коначно пође за руком да га произведу, корисно послужити и људима. Већ сада се може рећи да ће наћи примену у медицини, посебно психијатрији као и у васионским истраживањима.

ЖЕНЕ ТОРЕАДОРИ

У шпанском граду Аликанте отворена је школа у којој ће се же не обучавати у тореадорској вештини. Течај обухвата свега седам часова обуке!

ТКАНИНА КАМЕЛЕОН...

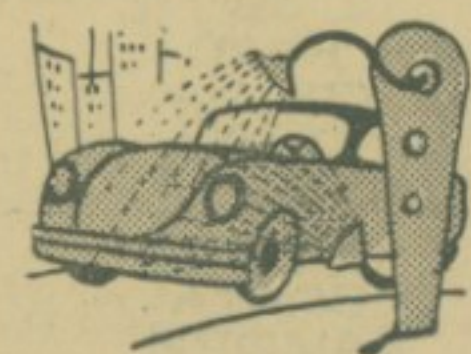
Међу такозваним „камелеон“ тканинама последњи изум је врста која при сваком прању мења боје. Пере се у раствору специјалног

прашка, који се у кесичи добија при куповини материје. По умереној цени већ се продаје у Америци.

И ЗА ТО АУТОМАТ...

Аутомат за прање аутомобила појавио се у Немачкој. Почини

да раде кад се у њих убаци новац одговарајуће вредности, исто као и други улични аутомати.

САМО ЗА ВИСОКЕ ОСОБЕ

Једна агенција за склапање бракова у Лондону определила се искључиво за посредовање између особа високог раста. Долазе у обзир само кандидати чија је минимална висина 1,80 за жене и 1,90 за мушкарце.

ДВА МРМОТА ПОСЛЕ ЗИМСКОГ СНА

Дојодило се у... Дојодило се у... Дојодило се у... Дојодило се у...

...Аризони. Званични статистички годишњак изазвао је узбуђење какво се у овој америчкој савезној држави није запамтило. Наиме, на видело је изишла чињеница да је у Аризони број ожењених мушкараца за 2401 већи од броја удатих жена. Мужеви су се узнемирили: да и њихове жене не спадају у оне које имају више од једног супруга.

...Њујорку. Један архитекта морао је да тужи суду своју клијенткињу Изабелу Пени јер је одуговлачила да му исплати један позамашан хоноар. Суд јој је наредио да свој дуг измири у року од 15 дана. Бесна због тога, она је дошла у његову канцеларију са сумом од 358,48 долара и изручила новац на под: 35.848 новчића од по један цент.

...Торонту. У једној економско-пропагандној телевизијској емисији спикер је морао да маказама исече један јогидушек да би се публика уверила како је одлично напуњен. Када се после емисије вратио кући открио је да су се његова деца, играјући се, угледала на њега. Сви душци у кући били су исечени на парчиће. Спикер се онесвестио.

...Охају. Приликом једне кошаркашке утакмице у којој су учествовала два тима састављена искључиво од полицајаца, један од играча изненада је напустио игралиште и журнуо међу гледаоце. Иако је његов тим због тога примио два коша, на играча се нико није наљутио. Он је приметно у публици једног одбеглог затвореника, па је потрчао да га ухвати.

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

ЛЕПОТИЦА С ДУГОМ КОСОМ

ГРИМОВЕ БАЈКЕ

ИВИЦА И МАРИЦА ПРЕД ВЕШТИЧИНОМ КУЋОМ

Браћа Грим, савременици и пријатељи Вука Караџића, бавили су се истим послом као и он: писали граматiku и речник, скупљали народне умотворине.

За Јакова Грима (1785—1869) с правом се може рећи да је био геније за прикупљање бајки и прича. Његов брат Вилхелм, само годину дана млађи од Јакова, имао је таленат за причање и помагао је брату при издавању првих свезака „Бајки“ 1812—1814. Био је целог живота нераздвојан од Јакова, није се женио и борао у бројној братовљевој породици, која је имала шесторо деце. Године 1848. заједно су постали чланови Академије наука у Берлину.

Још као студенти почели су по савету професора радити на научном истраживању прошлости. У том послу нарочито их је привлачило да прикупљају старе приче за децу, и то им је прешло у страст. Путници су по селима и слушали разне приче. Чобани који им је дао материјала добио је као награду флашу вина, ислужени подофицир награђен је паром старих панталона. Једна стара жена бојала се да јој се не смеју, па јој је Грим довео децу да њима прича. Тако су у току пет година прикупили 86 бајки.

Хитали су да прикупе дела усменог народног предања која су се као традиција преносила с колена на колено. Људи су их често сумњичаво гледали што се интересују за вештице и куће од лицидерских колача.

Кад је пре 152 године изашла прва збирка „Приче за децу“ била је одмах разграбљена па је убрзо штампана поново, као и следеће свеске. И остала издања, као „Снежана“, „Ивица и Марица“, „Пепељуга“, „Успавана лепотица“, писане су једноставно и без моралисања тако да су их деца радо читала.

Браћа Грим су прикупили укупно 210 бајки. До данас су објављене у преко милијарду примерака, у 20.000 разних издања. Преведене су на 50 језика у 40 разних држава.

У разним деловима света ове бајке имају различите верзије. Сваки је народ причао

на свој начин. У Африци и Азији Пепељуга се вози на белом чамцу, кућа Ивице и Марице је од соли, уместо од колача. На екватору где се не зна за снег, Снежана је названа Бели цвет итд.

Више од 200 Гримових прича приказују се на позорницама, 40 их је послужило за либрета опера, од којих је најпознатија Хумерникова „Успа

вана лепотица“. Има и балета, као и филмова којима су за основу послужиле Гримове бајке.

Тако се десило да су браћа Грим у свету познатији као писци за децу, мада је њихово животно дело био започети велики немачки речник у 32 свеске издања Берлинске академије наука (1960).

ХОТЕЛ НА ТОЧКОВИМА

Двадесет и седам туриста па чак и аутоматску машину моћи ће удобно да путују у новом хотелу на точковима.

„Роте“ — како је названо ново возило, погодан је нарочито за студијска путовања и експедиције у областима у којима нема хотела. Посебна инсталација ваздуха штити путнике од промена температуре.

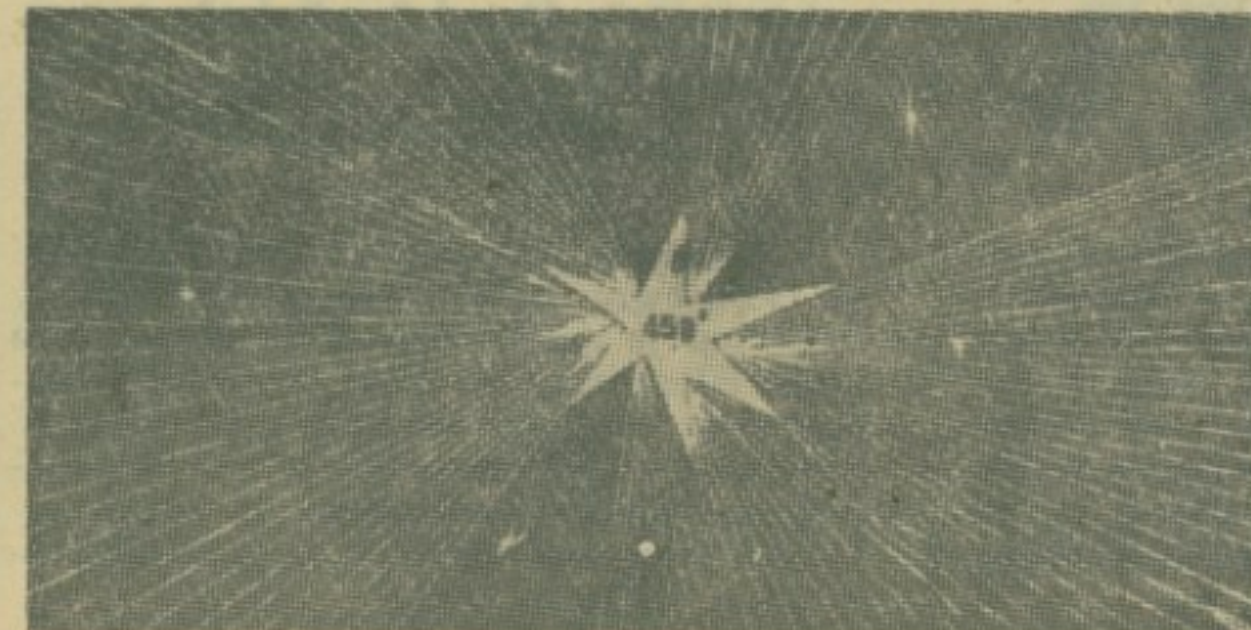
НАЈХЛАДНИЈА ЗВЕЗДА

Нико од нас, очигледно, не би назвао хладним предмет чија температура износи 450 Целзијусових степени. Али, ако је у питању звезда...

За тако хладне звезде астрономи све донедавно нису знали. Такву звезду чак не можемо назвати светлом јер при таквој температури тело не зрачи видљиву светлост, па је њу због тога немогуће виде-

ти помоћу обичног телескопа. „Мрачну“ звезду снимали су сарадници опсерваторије Маунт Вилсон помоћу нарочитог телескопа који је конструисан за рад у инфрацрвеним зрацима и чије је сочиво у пречнику 155 сантиметара.

Тамна звезда налази се у савезу Лабула. У вести о овом открићу „Астрофизички часопис“ истиче да ни у ком случају није у питању нека велика планета. Ново не беско тело је права звезда. Њена површина није ништа топлија од површине планете Венере, али зато у њеној унутрашњости температура достиже 41 милион степени.

ГРОМОВНИК ИЗ КАЗЕРТЕ

Антонио Бизоњо из италијанског града Казерте страхо вито се наљутио кад једном није успео да отвори прозор на свом стану, па је песницом ударио по прозорском раму. Бизоњо свакако није очекивао такве последице: од његовог удара одвалила се фасада куће саграђене пре више од сто година. Тек што су „човек с гвозденом песницом“ и још пет породица, које су становале у истој кући, истрчали на улицу цела зграда да се срушила.

У ЗНАЊУ ЈЕ СНАГА

МОДЕРНА БАСНА
СЕРТИЈА
МИХАЛКОВА

Срели се Магарац и Петао.
— Здраво, Магарче, — поздравно је Петао.

— Здраво, здраво! — хладно је одговорио Магарац. Само, молим те, да ме више не називаш тим именом.

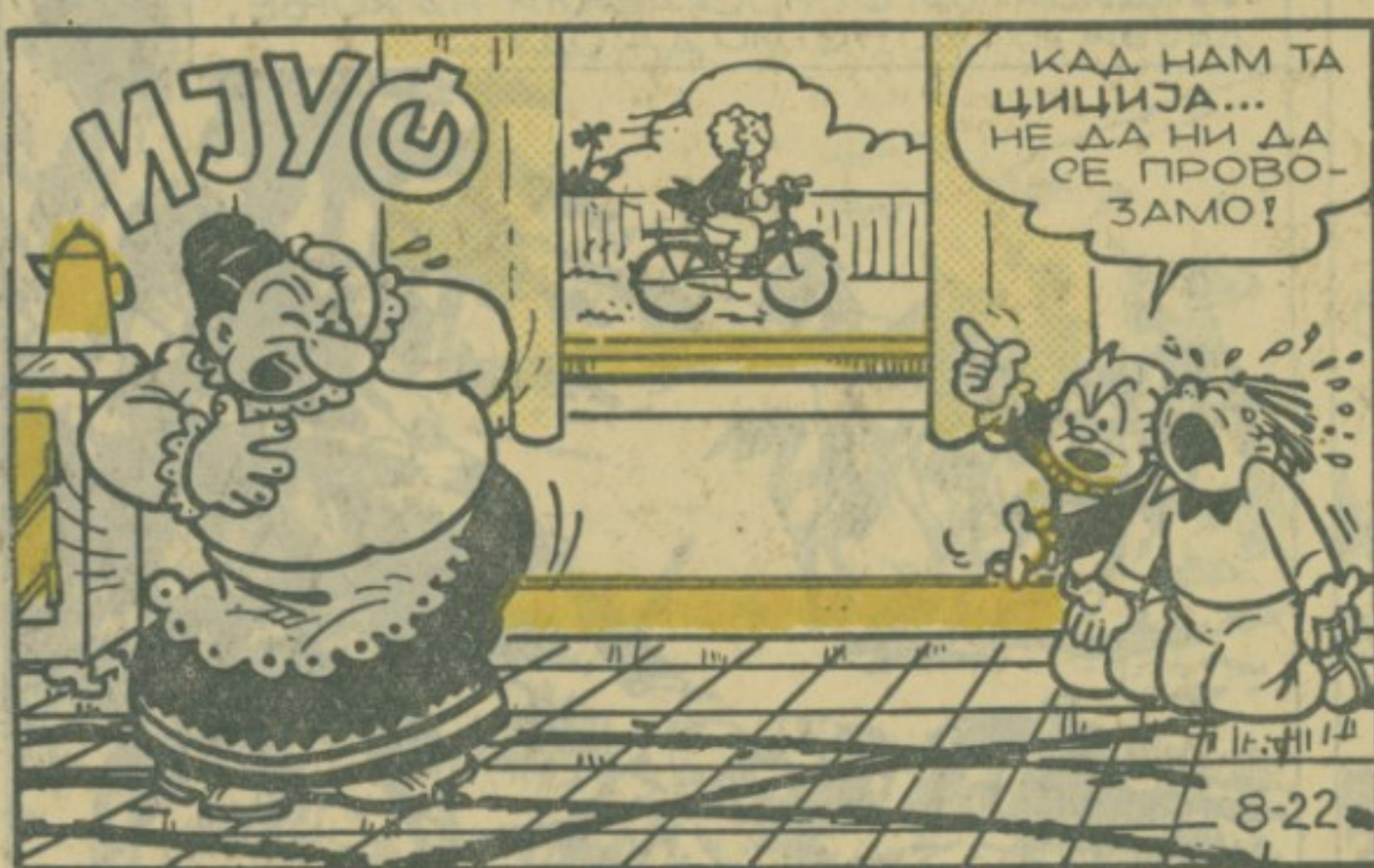
— А зашто? — зачудно се Петао. Зар си престао да будеш магарац?

— У извесном смислу... да! — рекао је Магарац. Реч „магарац“ је симбол глупости, а ја имам свој научни назив.

— Научни назив? А који? — збунио се Петао.

— Коло кичмењака, класа сисара, ред непарнокопитара, фамилија коња, род „*equus asinus*“ — поносио је изрецитовао Магарац.

Како је то другачије звучало!

ЈАНЕ ХАЛТАЈИ

Као млад новинар најмисам собицу код удовице Хорнисак у Будимпешти. Чим сам се уселио госпођа Хорнисак донела ми је будилник, спустила га на ноћни ормарић и испривши се поносио рекао:

— Молим вас, погледајте само овај будилник: јури као ватрена муња, тик-так му грми као топ.

Будилник је своју дужност испуњавао заиста беспрекорно. Трудно се да ме ујутру пробуди; што се ја нисам будио није била негова кривица.

Четвртог или петог дана после усељења дође у моју собицу госпођа Хорнисак. Била је ван себе.

— Лоше сте се опхидили с мојим будилником. По-

кварио се. Мора се одне-ти на оправку.

Погледах сат, стварно је скривао у себи неку тајну бољу. Изгледао је јадно, казаљке ни да макну. Узалуд сам га тресао, он ни да кучне.

— Однесите га часовничару да га оправи — замолих госпођу Хорнисак.

— Ја ћу платити оправку. Часовничар је становао у истој кући. Звиждукао је васцели дан. Није ни имао шта да ради. У нашем граду часовници се покрећу једном за сва времена.

Сутрадан будилник је већ био у потпуном реду. Јурио је као ватрена муња, тик-так је грмело као топ. За оправку сам морао да платим три круне.

Шест дана је куцкао вредно и тачно, седмог — као што је већ обичај — одмарао се. Стао је. Узалуд сам се трудио да га одобровљим, он никако да се

одлучи да проради. Понашао се као хуљиви магар.

Замолио сам госпођу Хорнисак да дође.

— Видите, опет се покварио.

— Како то, шта ли му је опет — љутито је тресла главом газдарица.

Овога пута, пошто је квар био већи, морао сам да платим пет круна за оправку. Али сад је бар радио. Признајем да сам брижно очекивао седми дан; на моју највећу радост тај дан је протекао без трзавица. Тек деветог дана будилник је још једном снашла његова зла судбина — стао је.

Овог пута поћох лично у двориште да нађем часовничара. Пријатељски га потапшах по рамену.

— Драги мајсторе, шта је то опет оном хуљивом часовнику. Опет се јогуни.

Мајстор ме је гледао сумњичаво?

— О каквом то будилнику говорите?

— О мојем. Оправљали сте га већ два пута, али...

— Ја??? — Сузе навреше из мајсторових очију. — Господине, тако ми моје мајсторске части, од поплаве Сегедина до данас нисам оправљао никакав сат.

И, без обзира на малопређашње сузе, наставио је да весело звиждује. Имао је и разлога.

Удовица је имала у промету два истоветна часовника, један исправан, један покварен. Стављала их је на ноћни стоцић наизменично: час добар, час онај покварен.

На овај начин она је од својих подстанаца извлачила новац, за две године уштедела је толико да купи себи кућицу. Онда се удала за часовничара.

ЋУДЉИВИ БУДИЛНИК

ЖИВОТ ЗА ЖИВОТ

У рату се дешавају тако чудни догађаји да је у њих тешко и поверовати. Доносимо један такав догађај. Пише човек који га је сам преживео

Зовем се Роман Туроки. Рођен сам и одрастао у Пољској. Мада ме је отац често грдио и тукао због тога што сам са осталим децом развијао јеврејске излоге, ја сам их и даље развијао. И због тога нисам осећао никакву грижу савести. Тек касније када сам одрастао, стидео сам се тога.

Када је Хитлер анектирао Аустрију било ми је јасно да је рат неминован и зато сам напустио место инструктора у једном летачком клубу у Лиону у Француској и кренуо натраг у земљу у свом авиону. Како ми мотор није радио најбоље морао сам да се спустим у Бечу и ту останем једну ноћ док механичари не отклоне квар.

Следећег јутра док сам излазио из свог хотела један човек трчећи пуном брзином налетео је на мене и срушио ме на земљу. Бесан хтео сам да га ударим али кад сам га ухватио за оковратник угледао сам његово лице изобележено од страха. Дишући задихано он је покушао да се отиме од мене показујући „Гестапо, Гестапо“. Знао сам нешто мало немачки и било ми је јасно да несрећни човек бежи пред полицијом помоћу које је Хитлер господарио Немачком и Аустријом.

Повукао сам човека за собом у ходник и како тамо није било никога повео га у своју собу. Рекао сам да легне у мој кревет, покrio га Јорганом. Како је био мршав није се ни примећивало да некога има у кревету. Тада сам брзо скинуо капут и кравату да би изгледало како се спремам за излазак. Уто су гестаповци улетели у собу.

Затражили су ми пасош и

пошто су га добро разгледали почели су ми постављати разна питања. Међутим, ја сам само слегао раменима дајући им до знања да не разумем ни речи немачки. Када су видели да од мене не могу дознати ништа, напустили су собу не вршећи никакав претрес.

Чим су изашли закључао сам собу и подигао Јорган. Човек је почео да говори. Схватио сам да хоће да ми захвали на томе што сам му спасао живот. Нисам разумео све његове речи али његов израз лица довољно је говорио.

Извадио сам своју летачку карту и, нешто речима нешто знацима, објаснио му да имам авион и да летим за Варшаву. Понудио сам му да пође са мном ако жели. Он је сав срећан прихватио предлог. Рекао сам му да се морамо спустити у Кракову за бензин, али ћу пре тога њега испрати преко пољске границе јер би га на аеродрому лако могли ухватити.

На аеродрому у Бечу нисам имао никаквих тешкоћа. Цариницима сам рекао да мој пријатељ жели да ме отпрати до авиона а када смо тамо стигли, машина је већ била спремна за старт. Брзо смо ушли у авион и полетели. Кад смо били пред Краковом спустио сам се на једну ливаду близу шуме. Показао сам свом изненадном познанику где се налазимо и пошто сам му дао већи део новца који сам имао, ми смо се растали. Чврсто ми је стегао руку и неговорећи ниједне речи брзо се изгубио у шуми.

Када сам стигао на аеродром у Кракову чекало ме је

неколико полицајаца. Један од њих ми је рекао: „Имамо наређење да претресемо ваш авион“. Ви сте помогли једном човеку да умакне из Беча“.

Рекао сам им да слободно врше своју дужност и као узгред запитао шта је тај човек згрешио па га гоне.

— Он је Јеврејин — одговорио ми је полицајац.

Претресли су мој авион, али пошто нису ништа нашли дозволили су ми да уземем гориво и наставим лет за Варшаву.

Понован сусрет

Дошао је рат. После краће али крваве борбе Немци су окупирали Пољску. Служио сам као пилот-ловац али када је све било изгубљено придружио сам се хиљадама моје сабраће који су бежали у Румунију. Тамо су нас све стрпали у концентрационе логоре. Међутим, ја сам успео да побegnem и да ступим у француско, а када је Француска пропала у британско ваздухопловство.

У једном судару са немачким ловцем изнад Булоња у Француској био сам тешко рањен, али сам ипак некако успео да се дочепам енглеске обале где сам приликом спуштања задобио фрактуру лобање. Био сам тако озбиљно повређен да је главни хирург одбио да ме оперише јер није било никакве наде на успех. Изгубио сам свест.

Када сам дошао к себи и отворио очи полако сам почео да распознајем црте једног сувољавог лица које се било нагнуло над мене и пријатељски ме посматрало. Напрезао сам се колико сам мо

гао да се сетим где сам то лице већ видео. Човек као да је разумео мој напор проговори: Да ли ме се сећате? Ви сте ми спасили живот у Бечу када ме је Гестапо тонио и пребацили ме авионом до Кракова.

— Он је Јеврејин — одговорио ми је полицајац.

Претресли су мој авион, али пошто нису ништа нашли дозволили су ми да уземем гориво и наставим лет за Варшаву.

Понован сусрет

Дошао је рат. После краће али крваве борбе Немци су окупирали Пољску. Служио сам као пилот-ловац али када је све било изгубљено придружио сам се хиљадама моје сабраће који су бежали у Румунију. Тамо су нас све стрпали у концентрационе логоре. Међутим, ја сам успео да побegnem и да ступим у француско, а када је Француска пропала у британско ваздухопловство.

У једном судару са немачким ловцем изнад Булоња у Француској био сам тешко рањен, али сам ипак некако успео да се дочепам енглеске обале где сам приликом спуштања задобио фрактуру лобање. Био сам тако озбиљно повређен да је главни хирург одбио да ме оперише јер није било никакве наде на успех. Изгубио сам свест.

Када сам дошао к себи и отворио очи полако сам почео да распознајем црте једног сувољавог лица које се било нагнуло над мене и пријатељски ме посматрало. Напрезао сам се колико сам мо

Говорио је добро енглески са једва приметним немачким нагласком.

Свега сам се сетио и запито га како ме је нашао и да ли ради у тој болници пошто је био у белом лекарском мантилу.

— То је дуга прича рекао је он. Када сте ме спустили код оне шуме, успео сам да дођем до Варшаве где ми је један пријатељ помогао. Управо пред сам рат пребацио сам се у Шкотску. Када сам прочитао да се пољска ескадрила прославила у борби за Британију одмах сам помислио да се и ви ту налазите. Обратио сам се министарству ваздухопловства и добио вашу адресу.

— Али како сте знали моје име? — запито сам.

— Оно је било написано на мапи на којој сте ми показали где смо се налазили. Јуче сам прочитао у новинама вест да је један пољски пилот срушио пет непријатељских авиона у току једног дана, али се и сам срушио близу ове болнице. Из новина сам сазнао да је ваше стање безнадежно. Одмах сам затражио дозволу од Команде ваздухопловства да долетим у болницу. Веровао сам да ћу моћи бар нешто да учиним за вас и на тај начин вам се одужим за оно што сте учинили за мене. И стигао сам на време. Ја сам хирург специјалиста за мождану операцију. Затражио сам да вас одмах оперишем и то сам и учинио. И као што видите операција је успела. Тако сам вам се одужио истом мером — живот за живот.

ОПРАВДАН ЗАХТЕВ

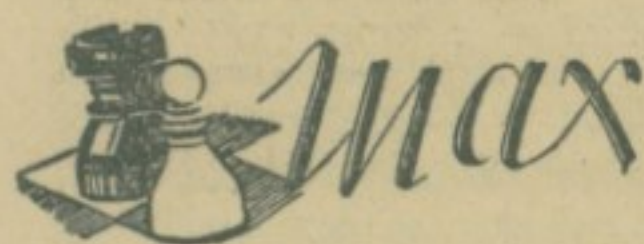
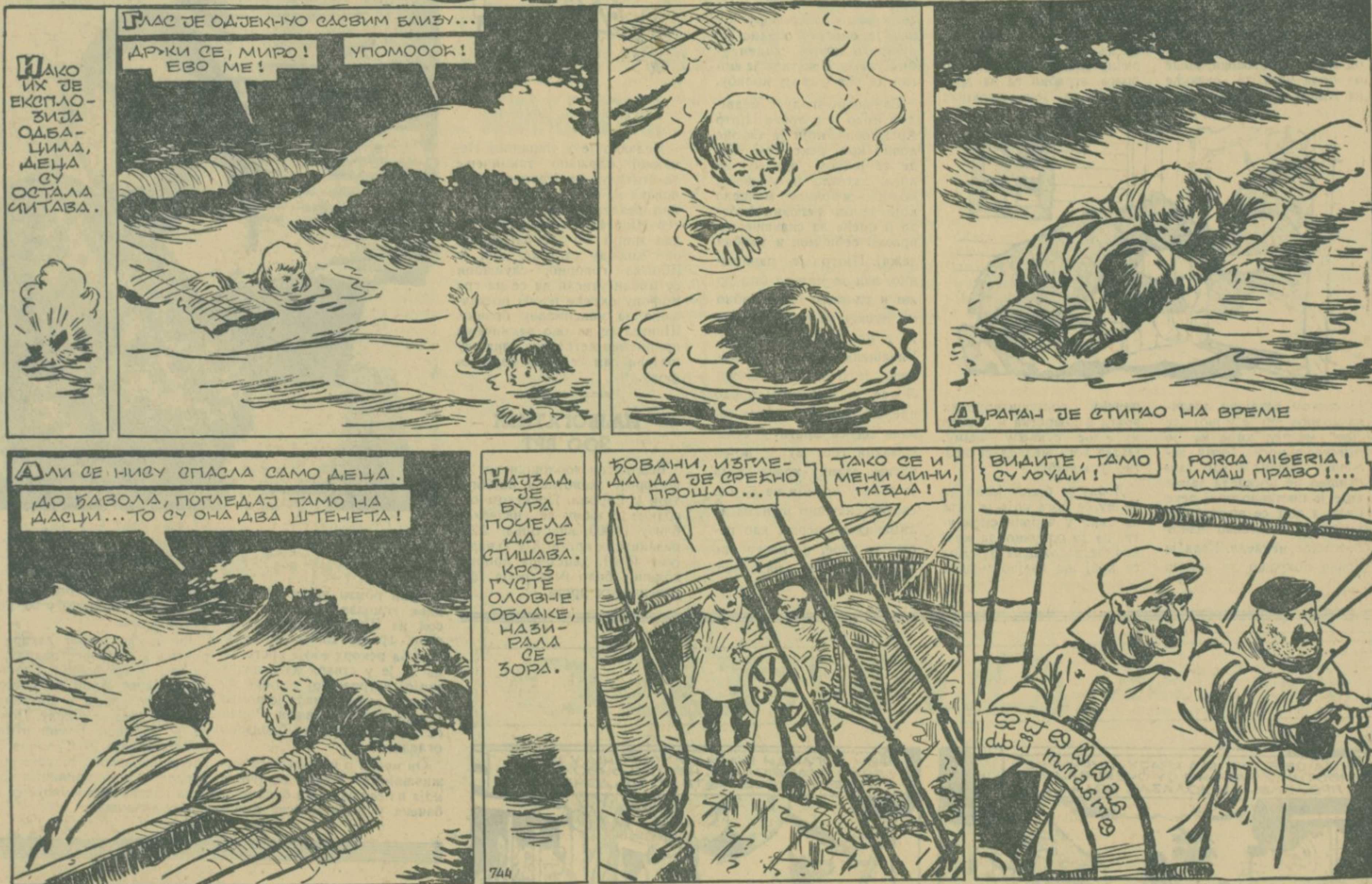
Малевијски поштари у једној резолуцији, коју је недавно усвојио и њихов синдикат, тражили су да у пензију иду у 45, уместо у 60. године живота. Као главни разлог навели су напоран посао који обављају као и возњу бициклом коју чине сваког дана по јаком сунцу и по великим кишама.

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

Сашиурн долази у помоћ

ЦРТА
И
ПИШЕ
Ћ.ЛОБАЧЕВ

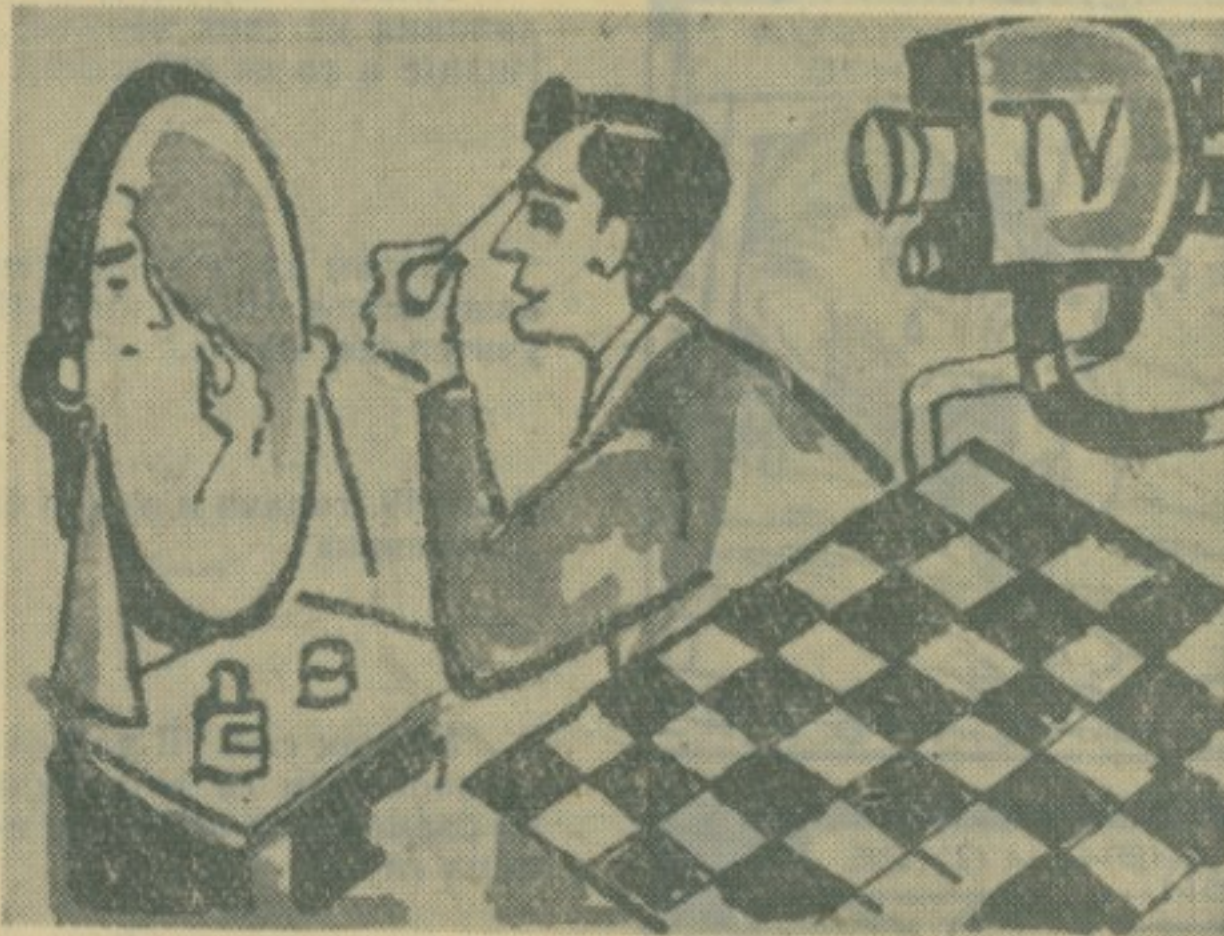
СА ЦРНО-БЕЛИХ ТАБЛИ

НАШМИНКАНИ ШАХИСТИ

По прописима Шведске телевизије сви који наступају у програму дужни су да се подвргну шминкању. Велемајстори Таљ и Шталберг играли су 1961. године телевизијску партију. Пре него што су се појавили на малом екрану морали су да прођу кроз руке шминкера, па тек онда да седну за шаховску таблу.

БРОНШТАЈНОВА ИЗЈАВА

Колико се пута поновила иста ситуација на шаховском часовнику велемајстора Бронштајна: и по читањем часописа ради без прекида. Код првог потеза Бронштајн мисли као и код неког потеза у

средини игре. У вези са тим велемајстор је изјавио: „Кад размишљам о првом потезу у једно одређујем како ћу остворити следећу партију!“

НАГРАДА У НАТУРИ

На турниру у Пражанима одиграном 1926. године награду за најлепшу победу добио је Нимцовић у игри с Јонестром. Награда је била доста необична: 5.000 комада финих цигарета. Нимцовић, који иначе није био пријатељ пушења, задржао је награду само за кратко: под називом „Нимцовић-цигарете“ награда је продата на дражби.

СЕЋАЊЕ НА БОРУ КОСТИЋА

Кад је 1950. године гостовао у Лими, у Перуу, велемајстор др Петар Трифуновић веровао је да је стигао у земљин кутак где није крочила нога светског путника Боре Костића. Приликом пријема у клубу „Национал“ он је то и изјавио. Љубавни домаћини морали су одмах да га демантују. Бора Костић гостовао је пре много година у Лими где је играо симултане утакмице на слепо — саопштили су му они.

ИСТИ СУДИЈА

На чувеном Бледском турниру 1931. године судија је био интернационални мајстор Ханс Мох. После 19 година на Бледу је опет одигран турнир интернационалног ранга. На велико задовољство организатора судија је опет био Мох. Од 15 некадашњих шахиста само су четворица учествовала: др Тартаковер, Костић, Штолиц и Пирц.

СТАРО ГРЕЈАЊЕ НОВО ДОБА —

Из најновије статистике Енглеске види се да у свега 7 одсто домаћинства постоји парно грејање. Највећи број станова још се загрева отвореном ватром у камину; пећи на мазут готово и нема.

ЗАНИМЉИВОСТИ СА СИМУЛТАНКИ

Симултане утакмице су најмасовнији вид шаховских такмичења. На њима учествују бројни љубитељи шаха као играчи или гледаоци. Шаховски мајстор увек се налази пред тешким мисаоним и физичким напорима. Израчунато је да мајстор за време симултане утакмице пређе лаганим ходом два километра под условом да има 40 противника и да сваки од њих седи за столом дужине један метар. Уза све то потребно му је најмање четири часа интензивног умног напрезања. Са тих такмичења остало је забележено много интересантних дејта — као што су...

Пилсберијев рекорд...

Крајем 1902. године велики амерички мајстор шаха Хари

Нелсон Пилсбери (1872—1906) налазио се на турнеји по Русији. Он је био велики вештак у игрању шаха наслепом па је 1. децембра 1902. године пред бројним љубитељима шаха у Москви поставио нов светски рекорд. За ту прилику допуштено је било да се госту супротставе 22 играча снаге не веће од треће категорије. Симуланка је трајала 10 часова и сваки од њих седи за столом дужине један метар. Уза све то потребно му је најмање четири часа интензивног умног напрезања. Са тих такмичења остало је забележено много интересантних дејта — као што су...

„Шаховски маестро“, како су га назвали домаћини, пушио је цигару за цигаром и осмехивао се са подијума одакле је руководио игром. Чак је указивао својим противницима коју им фигуру напада или их упозоравао да се њиховом краљу спрема мат.

Капабланкин пораз

Бивши првак света Капабланка играо је 1936. године у Московском дому штампе симултану утакмицу која је привукла велику пажњу шаховске јавности. — За колико времена мислите да ћете окончати утакмицу? упитали су Капабланку пред почетак наступна.

— За три часа — одговорио је сигурно славни Кубанац Домаћини су му напоменули

да ће против њега наступити врло јак састав. Одговор је био: „Утолико боље. Што је састав јачи, то је интересантније играти“ изјавио је експерт светла.

Прошло је четири часа од почетка игре а Капабланка није добио ниједну партију. На много табла добио је мат или је у изгубљеним позицијама морао да призна пораз. Тако нешто није му се дотада десило. После седам часова игре сведен је рачун: Капабланка је добио седам партија, изгубио 14, док се 9 партија завршило ремијем.

Котовљева меморија

Велемајстор Александар Котов сећа се добро једног свог доживљаја са симултане утакмице. Међу многобројним про-

тивницима истицао се један старији, помало расејан шахиста. Он је одступио од усвојеног правила да се потези могу вући само пред играчем који даје симултанку, па је због тога наступио спор. Наиме, када се Котов удаљио, он је повукао пешака и напао велемајсторовог топа. Када је Котов дошао до њега, он је одиграо потез опет тим истим пешаком и једноставно однео топа са табле. Настало је убеђивање ко је у праву. Да би доказао да није без основа ставио примедбу, Котов је за часак прекинуо са игром и реконструисао целу партију. Расејани шахиста је био убеђен да је погрешно.

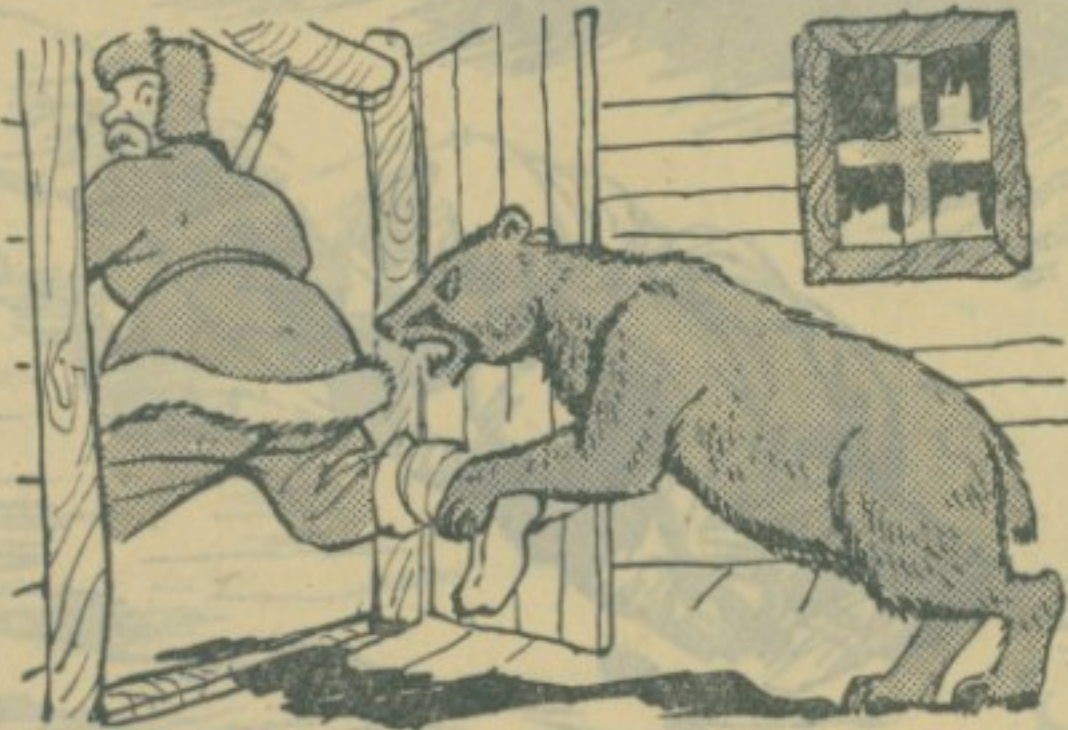
Поражен гост

У Београду је 1931. године постављен један шаховски рекорд за који шахисти, наравно у шали, кажу да никада неће бити превазиђен. Као гост дошао је из Беча један јак аматер и у Београдском шаховском клубу одиграо симултану утакмицу на 20 табла. Пошто није познавао снагу шахиста у Београду неколико мајстора је село да игра против њега. Уз то су били тако размештени да су могли да помажу слабијим играчима око себе. Бечки аматер није ни сањао да ће свих 20 партија претрпети пораз и да ће његова симултанка ући у листу шаховских резултата који се рачунају у рекорде.

МЕДВЕД ИЗУО ЛОВЦА

Стари ловац Владимир Бјелобородов из Источног Сибира морао је на мразу од минус 30 степени, више од пола часа да скакује на једној ноzi испред сво-

из колибе медвед је јур- нуо за њим. Стигао је лов- ца кад је овај већ преко- рачио једном ногом преко прага, зграбио га за дру- гу која се још налазила

је снегом завејане ловач- ке колибе јер је у њој „се део“ медвед који му је скинуо с ноге једну ва- љенку. Ловац је тог дана отишао да прегледа замке које је поставио крај реке Сеје, а кад се вратио ку- ни у њој је затекао једног опромног медведа. Када је ловац покушао да истрчи

између полуприворених врата и довртка и свукао му с ње сукнену чизму. После тога медвед се вра- тио у колибу. Ловцу је било јасно да ће му се нога која је оста- ла само у чарапи смрзну- ти, па је одлучио да крај колибе заложу ватру. Док се крај ње прејао медвед

се појавио на прозору. Ло- вац је омета опалио из пушке и првим хицем у- био уљеза. Тек тада је мо- гао да уђе у своју колибу.

Сличну незгоду с медве- дом имао је и ловац Пјотр Артимович, који је такође ловио крај реке Сеје. Ка- да се једном вратио из лова, затекао је у својој колиби огромног медведа који је од његових чеба- ди и врећа за спавање на- правио себи мек и удобан лежај. Пјотр је наниша- нио, али је медвед био бр- жи и ударцем шапе избио му пушку из руке. Пушка је у паду ипак опалила. Уплашена пуцњем, живо- тиња је побегла у шуму. Ловац је, међутим, морао пре завршетка ловачке се- зоне да се врати у село. Незвани гост му је појео читаву залиху хране која је била у колиби па је чак својим снажним шапама из лимених конзерви, као па- сту за зубе, истиснуо све што се у њима налазило.

НАЈБОГАТИЈИ

Недавно је у Западној Не- мачкој одржано такмичење за титулу „најговорљивијег човека на свету“. Победник је био шездесет двогодишњи Пе- тер Шпигел из Есена. За је- дан минут он је изговорио око хиљаду слогова. Док је Шпигел говорио, слушаоци су имали утисак да се на гра- мофону окреће плоча постав- љена на максималну брзину. Шпигел се за ово такмичење припремао четрнаест дана слу- шајући сам себе на магнето- фону.

НАЈБОГАТИЈИ ЗОО ВРТ

Берлински зоолошки врт је по броју животиња најбога- тији у Европи. Почетком ове године у њему се налазило близу 13.000 животиња 2.250 различитих врста. А у аквари- јуму је 31. децембра прошле године било 9484 риба 1320 различитих врста.

НАЈМЛАЂА РОМАНСИЈЕРКА ЕНГЛЕСКЕ

Први роман петнаестогоди- шње гимназијалке Лин Ели- оон из Шефилда, индустриј- ског града Енглеске, пред- ставља рекорд своје врсте: о- на га је у ствари написала у својој четрнаестој години, тј. прошле године, мада је роман тек недавно објављен. Роман се зове „Зелено бронзано огледало“.

Он прича о узбудљивим до- живљајима једне девојчице која из садашњости бива пре- бачена у доба Римске импе- рије да живи као роб. Она ће се на крају вратити у 20. век, али не сама.

Ли је кћи једног лекара и рођена је у Форестовдуну, у енглеској грофовији Глосте- шир. Данас живи са својом мајком-удовицом у Шефилду где учи средњу школу. Поче- ла је да пише роман руком почетком лета 1964. године. За време школског распуста пре- куцала га је на машини и пре- дала издавачима — који су га одмах штампали.

WALT DISNEY ДАМБО

Писма читалаца

Драга редакцијо,

Имам 15 година и желела бих да се дописујем са омла- динцима из свих земаља, а посебно из Алжира, Египта и Индије и то на енглеском и српскохрватском језику.

Олика Дробњак
уч. I раз. гимназије
Титово Ужице — Ул. Сланушка 9

Желим да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље. Иначе имам 15 година и ученица сам I. разреда учитељске школе.

Божица Милетић
Учитељска школа I, Крушевац

Имам 19. година и желео бих да се дописујем са читаоцима „Забавника“.

Вуксан Ђукић
уч. IV разреда гимназије
Бијело Поље

Ученик сам VII разреда, имам 13 година. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље да размењујем искуства: волим књижевност и много ме за- нима глума.

Драган Миловановић
Горњи Милановац — Рајићева 44/а

Зовем се Никола Чакић, имам 18 година и ученик сам у привреди. Желим да се дописујем с омладином из земље и иностранства на српскохрватском језику. Скупљах раз- гледнице и амблеме, волим филм, плес и забавну музику.

Никола Чакић
Суботица — Карла Милодановића 31

Веома ме је обрадовала ваша нова рубрика у којој ће ваши читаоци моћи да пронађу адресу неког с ким ће се дописивати и склопити пријатељство.

Ја бих желео да се дописујем и са друговима и дру- гарицама који имају хоби да сакупљају афоризме и народне пословице свих народа света. Унапред их поздрављам.

Живковић Драган, П.
Машинско техни. школа „Петар Драшћин“
Београд — Доњоградски булевар 1

Зовем се Махмуд Јусуфи, имам 18 година и ученик сам III разреда гимназије „Кирил Пејчиновић“ у Тетову. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из свих земаља на српскохрватском, француском, турском и шип- тарском језику и размењујем разгледнице у боји.

Унапред вам захваљујем.

Махмуд Јусуфи
Тетово — Николе Тесле 31

Имам 19 година и желео бих да се дописујем са вршња- цима из Енглеске, Аустрије, СССР и Чехословачке на ен- глеском, немачком и српскохрватском језику. Интересују ме спорт и астронаутика.

Александар Бранчић
Нови Сад — Улица ЈНА 62

МАФИОНИЧАР МАРИЛУС КАЗНЕВ

ЦРНА МАГИЈА И ДИПЛОМАТИЈА

— А ја могу! — одговорио је Роберт-Уден.

Обмотавши главу чалмом, мафионичар је разделио гледаоцима неколико примерака корак и рекао им да му само кажу број странице и број стиха које желе да чују. И на запрепашћење публике, он је „по сећању“ цитирао сваки стих који би му предложили.

Скинувши чалму, Роберт-Уден је донео мањи сандук, ставио га на неко узвишење,

Младић је пошрвено од стида: тешко дишући пао је на колена и покривши лице бурнусом дивље је заурлао. Тада је Роберт-Уден као од шале подигао сандуче и додао га свом помоћнику. Затим је звиждуком позвао „пса који говори“ доведеног из Француске.

Пас је скочио на сточић и легао гледајући свог господара оданим, паметним очима. А господар је испричао да тај пас и није прави

мафионичар. Зачула се експлозија, пламет се у трену угаasio а неочеђени маг у бес-прекорном фраку и с белим рукавицама осмехивао се и клањао публици.

Један од посматрача извучео је пиштољ иза појаса и накинхано на мафионичара. Овај га је зауставио покретом.

— Стоји! Гледаоци не знају чиме је напућен овај твој пиштољ. Ево, овде су два пиштоља за двоје. Изабери,

„САН У ВАЗДУХУ“ — ТРИК РОБЕРТ-УДЕНА

а затим је позвао да на сцену изиђе онај који се сматра најјачим међу присутнима. Изашао је један млад Арабљанин снажан као Херкул и на захтев мафионичара подигао сандук као од шале, с два прста. Али, мафионичар је затим прошапутао неке речи и замахнуо „чаробном палицом“.

— Пробај сад — обратио се снажном Арабљанину.

Младић је, подстрекиван повицима публике, дохватио сандук али није могао ни да га помери. Зграбио га је обе-ма рукама, запео из све снаге, али сандук се није дао. У једном пренутку толико га је снажно повукао да су се под његовим ногама провали-ле даске, позорнице, али је сандук остао на свом месту.

пас већ човек који није хтео да се покори њему, великом мапу, па је зато претворен у пса.

— Баволе! — обратио се за тим псу. — Иако си на путу озебао па сад промукло говориш, испричај им сам све о себи.

Пас је климнуо главом, отворио уста и на најчисти-јем арапском језику испри-чао, забезекућим гледаоци-ма да сада, после свог претва-рања у пса, он више уопште не сумња: на свету нема ве-ћих волшебника од Францу-за и опирати се њима потпу-но је бескорисно.

Да би потврдио те речи Ро-берт-Уден је стао на гвоздени плочу, а његов помоћник му је крај ногу запалио ватру. Пламамен и дим обавили су ма-

који хоћеш, напуни га пред свим гледаоцима и пуцај у мене.

Арабљанин је изабрао ме-так, обележио га врхом но-жа, ставио га у цев и оруж-је напунио барутом. Мафиони-чар је мирно чекао. Одјекнуо је пуцањ. Роберт-Уден, осме-хујући се, држао је зрно у зубима. Испуцнуо га је на тањир: био је то обележени метак... У сали је настала паника. Гурајући се и заглав-љујући се у вратима гледао-ци су бежали из сале.

Казим су техничким сред-ствима постигнути ови ма-фионичарски ефекти? Кроз акустичну цев која се припија-јала мафионичару на уво ка-да би ставио чалму, „суфлер“ Тибо, листајући коран иза сцене, доштаптавао му је озна-чене стихове. Кроз исту цев, спроведену до сточића, Тибо је говорио уместо пса. „Вол-шебни сандук“ са гвозденим дном држан је „прикован“ за постоље помоћу веома јаког електромагнета: помоћник иза кулиса укључивао је и искључивао струју. Бенгал-ска ватра вешто прикривена у прагмацима које је Тибо запалио крај мафионичаревих ногу, допунила је утисак.

Приче о моћном волшебни-ку у цининдру стигле су и у села, а за њима појавио се и сам Роберт-Уден. При сусре-тима са „шејтаном са лонцем на глави“, како су га Алжир-ци називали, мештани су бурнусом покривали лица бо-јећи се његовог „злог погле-да“. Али, упркос жељама и надахнућем министарства ино-страних послова, сва Роберт-Уденова пропаганда страха није донела никакав резул-тат. Колонизатори су поново прибегли сили оружја прину-дивши алжирски народ да по-веде вековну борбу за своју независност.

Француска је постала гра-ђанска република али њена колонизаторска политика ни-је се изменила. Председник Жил Греви одлучио је да по-нови авантуру Наполеона III. И мада је мисија Робера Уде-на остала без резултата, сли-чан задатак био је по-верен једном другом фран-

цуском мафионичару, Марију-су Казневу. У центру интере-совања француске спољне политике налазио се тада Ма-дагаскар.

Ово острво у Индијском океану, које је по величини равно Француској и Швајцар-ској узетим заједно, било је од најракијих времена јабу-ка раздора између Францу-ске и Енглеске. Француска је слала војне експедиције, Енглеска је преплављала остр-во мисионарима. Године 1886. Француска је заузела три најважније луке на Мадагас-кару после чега се „подри-вачка делатност“ енглеских мисионара толико појачала да је то изазвало забрику-тост у Паризу. И влада је у-путила Казнева са специјал-ним налогом на Мадагаскар. О тој мисији Казнев је касни-је написао књигу „Мадагас-карски двор“, магија и дипло-матија“, која је објављена у Паризу 1896. године.

Казнев је стигао у Танана-риву, престоницу острва, у октобру 1886. године. Фран-цуски гувернер објаснио му је ситуацију: млада краљица Ранавалона, која је гајила симпатије према Французима лишена је стварне власти. О-стрвом је диктаторски управ-љао њен муж шездесетогоди-шњи председник владе, а он је тесно повезан с британ-ским конзулом који настоји да га наговори да од Енгле-ске прими велик изајам што би у ствари значило предавање острва Енглезима у руке.

Казневу је постављен тежак задатак: да сруши тај план.

Мафионичар је био позван у двор где је приредно пред-ставио која се свидела краљи-ци. Затим су дошле предста-ве за „широку публику“. Уплашен да би мафионича-рева „натприродна моћ“ мо-гла да подигне престиж Фран-цуза у очима краљице и ње-них поданика, британски кон-зул тражио је инструкције од своје владе. Одговор је брзо стигао. Ниједно посланство у историји није од своје вла-де добило сличне дипломат-ске инструкције: сви миснона-ри на острву треба одмах да се науче мафионичарској ве-шттини! Ускоро су „Христови посланици“ пошлци по острву изводећи јевтине мафиони-чарске трикове уз причу да се сва та чуда догађају по вољи господара бога, покрови-теља Енглеске.

Казнев је одмах узвратио „ударац“ разобличавао је мафионича-мисионаре обаш-навајући да се сви њихови трикови заснивају на спрет-ности руке и помоћним апа-ратима. Краљици, чији је био чест гост, такође је објаснио да све његове тачке почива-ју на познавању математике, физике, хемије и медицине. Једне вечери, када је Казнев извео у свом животу најуспе-шлији трик, Ранавалона је до-цепала већ припремљени уго-вор с британском владом и одмах потписала другу — о зајму од 10 милиона франака с француском банком.

У Паризу су мафионичара лично примили председник владе и министар иностраних послова. Он је од њих из-дељивао и награду за Ра-навалону: орден Летије час-ти. Али, после економског поробљавања острва Францу-ска је хтела да га претвори у своју колонију. И на Мада-гаскар је био упућен генерал Дишен с 12.000 војника.

И поред очајничког отпора мадагаскарске војске и ста-новништва, острво је било окупирано. Тананарива заузео је јуриш, два министра — вођи националне партије — били су стрељани, а Ранавалона најпре послана у про-гонство на острво Реинион, а затим у Алжир. Тамо је, у заробљеништву, умрла 1917. године.

Казнев се убрзо престао бавити мафионичарском ве-штацином. Написао је неколико књига и повукао се у миран живот. Умро је у родној Ту-лузи 1913. године.

Необична историјска епи-зода у којој је један мафио-ничар одиграо главну улогу, била је брзо заборављена остављајући траг само у ар-хиви француског министар-ства иностраних дела и у књизи Казневих успомена ко-ја је давно већ постала би-блиографска реткост.

ДОЗИВАЧИ КИШЕ

За време последње суше у Калифорнији неки Едвард Џефи предложио је општинској управи града Сан Дијега да својом вештином изазове четрдесетодневну кишу са сто сантиметара воденог талога и то за „свега“ осам милиона динара. Општина је одбила његову понуду јер је већ и-мала горко искуство са слич-ним „волшебницима“.

Године 1905. неки Чарлс Хатфилд обавезао се да за десет хиљада долара растера облаке изнад зоне вештачког језера испред бране Морено. Он је по читавој околини по-ставио посуде с неким хеми-калијама које су испуштале неподношљив задах. Према замисли „проналазача“ пара која се дизала из тих посуда требало је да кондензује вла-гу у облику благе кише. Али, небо се разведрило тек кроз недељу дана и то после ката-строфалне провале облака. Воде Колорада провалиле су брану, поплавиле њиве, разру-шиле мостове, однеле неколи-ко километара железничке пруге. У поплави је страдало седам особа. И поред тога Хатфилд је тражио да му се исплати хонорар за „растери-вање“ облака. Општина је пристала, али под једним ус-ловом: да Хатфилд надокна-ди штету изазвану провалом облака — а она је износила неколико милиона долара — јер је он само одгодио, а не спречио кишу.

ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ У СВЕТУ

Холандија је најгушће на-сељена земља на свету. У њој живи просечно 356 становника на један квадратни километар. Најмање су насељене: Аустра-лија, Либија, Мауританија и Монголија. Тамо нема ни два становника на једном квадрат-ном метру.

У Европи на квадратни ки-лометар долази просечно 89 становника. Затим следи Ази-ја са 64 становника, Северна Америка, Африка и СССР и-мају по десет становника на један квадратни километар.

Просечна густина насељено-сти у свету износи 23 станов-ника на један квадратни ки-лометар.

ХУМОР У СЛИЦИ И РЕЧИ

ФИНО ВАСПИТАНИ ЧО-ВЕК КАО БРОДОМОНИК.

— ЗАР НЕ МОЖЕШ ДА САЧЕКАШ ДА ВЕЖЕМ УЖЕ!

СВАК СЕ ПОНЕКАД СЕТИ СВОГ ДЕТИЊСТВА...

ЛИМУНОВАЦ (горе лево); ПЛЫВАЦ (горе и доле десно); АДМИРАЛ (у средини десно); ДНЕВНИ ПАУНОВАЦ (доле лево)

На свету има много разних врста лептирова. Има их дневних, који лете са мадању кад је време лепо и сунце сија, а има их ноћних који ретко кад виђамо; има малих, ситних лептирова, али има и правих динова задивљујуће величине. Највећим лептировима сматра се лептир-совуљага, који живи у тропским пределима Америке. Распон његових раширених крила износи око 30 сантиметара, дакле отприлике као страна „Политикиног забавника“. Већина лептирова истиче се лепотом боја својих крила. Има их заиста дивних: белих као снег, плавих као небо, жутих као лимун,

храни док се не зачауре у лутке, из којих касније излећу финални производи фарме — лептирови. Најтеже је гајити тропске лептирове а баш се они због своје егзотичне лепоте највише траже. У тераријумима, одгајивалиштима лептирова, због њих се мора држати и разво тропско биље и дрвеће, чијим се лишћем ове гусенице хране, а уз то се гусенице морају држати на одређеној температури. Док су на дрвећу оне се покрива најлон-кесом да се не би разбежале и да их птице не би појеле. Још је теже гајити ситне лептирове, чије су гусенице врло осетљиве. Рано изјутра њих треба изнети на дрвеће, а пре но што падне ноћ морају се опет покрити што свакако није лак посао. Као што се види за гајење лептирова је потребно много пипавог рада, а и стручности.

Али, посао је неоспорно и занимљив. Наша фотографија приказује човека ове чудне професије, власника фарме лептирова Хјуга Њумена у једном од његових тераријума, у којем гаји најлепше лептирове Европе. Овај на слици зове се ластин реп. Пре но што снесу јаја женке овог лептира, који се истиче својом величином, треба хранити специјалном храном: зашећереном водом, којом се попрска разна цвеће.

Када је већ реч о лептировима, можемо се мало боље упознати са тим лепим створењима, која уживају нарочиту љубав деце, а и одраслих.

Лептирови спадају међу најстарија жива бића на свету. Били су савременици големих гмизаваца из периода јуре. И ево интересантне чињенице: док су ови динови изумрли још пре много милиона година, нежни лептирови успели су да се одрже. Постоји велики број наира-

зличитих врста лептирова. Има их дневних, који лете са мадању кад је време лепо и сунце сија, а има их ноћних који ретко кад виђамо; има малих, ситних лептирова, али има и правих динова задивљујуће величине. Највећим лептировима сматра се лептир-совуљага, који живи у тропским пределима Америке. Распон његових раширених крила износи око 30 сантиметара, дакле отприлике као страна „Политикиног забавника“. Већина лептирова истиче се лепотом боја својих крила. Има их заиста дивних: белих као снег, плавих као небо, жутих као лимун,

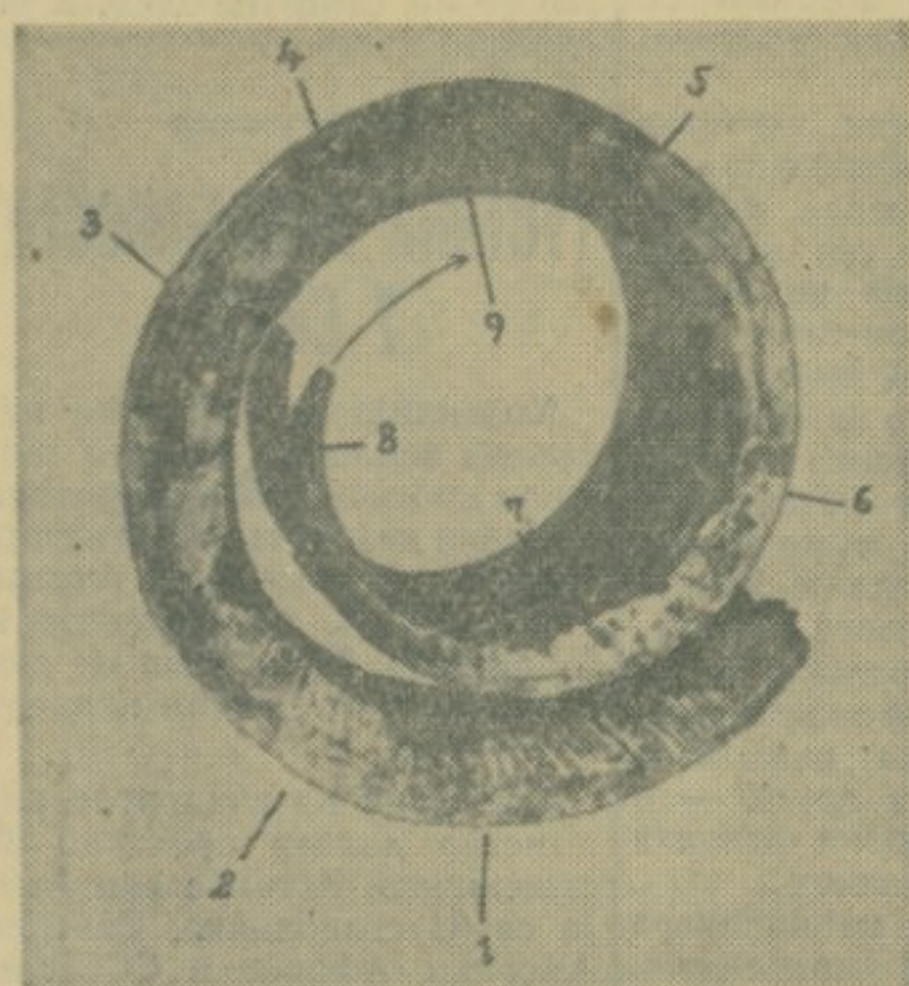
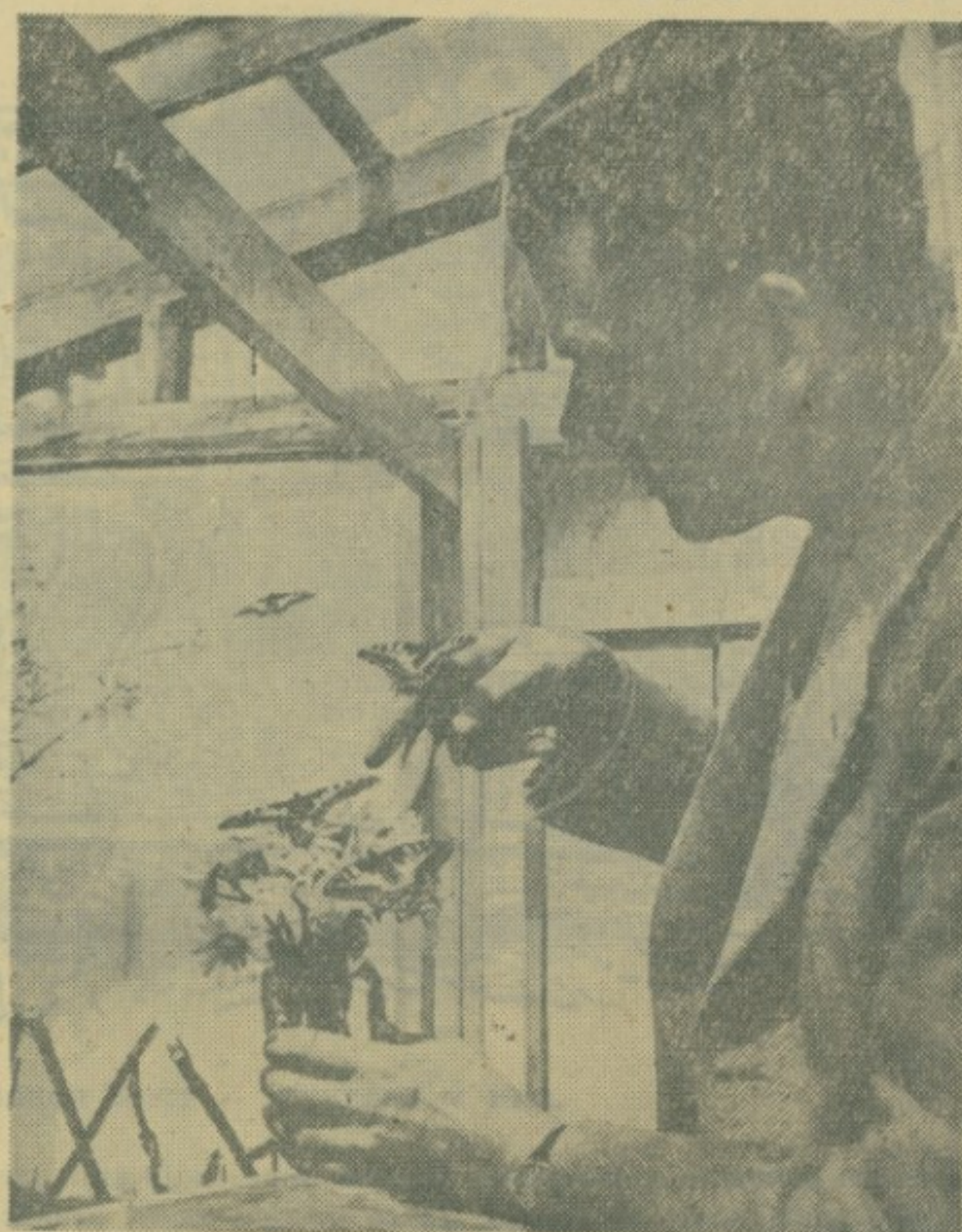
има их црвених, боје злата итд., а највише их је шарених у најразноврснијим комбинацијама.

У погледу лепоте и шарених лептирови не заостају готово нимало за својим сродницима из тропских предела. Међу најлепше наше лептирове спада, на пример, адмирал. Његова су крила украшена црним, црвеним и белим шарима. Затим ластин реп, који се нарочито истиче својом величином. Он има жућкаста крила са црним ободом и шарима. Дневни пауновац, опет има на горњој страни сваког крила шару сличну „оку“ на перју па-

уна. То „око“ у ствари треба да застраши птице које се по лакоме за лептиром. Исти случај мимикије постоји и код ноћних лептирова са „мртвачком главом“.

Мада изгледају врло безазлени, неки лептирови наносе велике штете човеку. Не они сами, јер се летећи од цвета до цвета хране цветним соком вима које сисају својом дугачком сисалком, него њихове гусенице које се хране лишћем разних биљака и дрвећа. Зато оне представљају велику опасност за баште, воћњаке па и целе шуме, поготову када се појаве у великом броју, као права најезда. Једна од таквих штеточина је, на пример, купусар, лептир беле боје са црним врховима на предњим крилима и неколико црних тачака. Још опаснија је породица прелаца, у коју спада и познати губар. Гусенице губара, када се појаве у великом броју, у стању су да опустоше читаве шуме, упропасте целе воћњаке.

Ако желимо да будемо објективни, морамо признати да међу лепим и симпатичним лептировима само један једини доноси човеку корист. То је свилепрелач који се гаји и код нас. Овај лептир, пореклом из Кине, постао је права домаћа животиња. Како му је рилица-сисалка закржљала прелац не може да се храни па зато живи само неколико дана, док женка не снесе јаја. Из јаја се излегу гусенице, које се хране дудовим лишћем. Оне се четири пута пресвлаче, а онда се зачауре. Од тих чаура, испремених од најфинијих нити, добива се најлепша природна свила. За цео тај развој, разумљиво, потребно је дуже време па зато пословица право каже: „Стрпљивост и време претварају дудово лишће у свилу“.

ВРЕДНОСТ ЖИВОТИЊЕ ПРЕМА ДУЖИНИ ЗУБА: 1) ЈОМА (35.000 динара), 2) ИДРАКС (105.000), 3) МЕРЕНДИ (126.000), 4) ИТ ПЕЛЕ ЛАК-САМДИ (136.500), 5) ЛИВИЈЕС НАНДЕ (174.000), 6) РАМА (210.000), 7) ЛЕСОП (315.000), 8) РАВАРО (420.000), 9) ТЕЛВАРО (НА ОВОМ СТУПЊУ СВИЊА СЕ ВИШЕ НЕ СМЕ ЗАКЛАТИ И ПРЕСТАЈЕ ДА ПРЕДСТАВЉА ВРЕДНОСТ; МОЖЕ СЕ САМО ПУСТИТИ У ШУМУ ДА ТАМО СКОЊЧА ОД ГЛАДИ).

Острво Маликоло налази се у средини архипелага познатог под именом Нови Хебриди.

Као и сва острва Океаније, и Нови Хебриди имају веома оскудну фауну: неколико врста птица, нешто рогате стоке на плантажама белих насељеника и домаће и дивље свиње које обликом тела и оштрим чекињама подсећају на европске дивље вепрове. На Новим Хебридима свиње, тачније речено свињско месо, једина је намирница која садржи протеине. Па ипак, до мораци их коју само за велике празнике а њихово месо кувају и прекувавају по неколико пута да се не би укварило и једу га штедљиво, готово као лек.

На острву Маликолу свиње се ипак не гаје толико због меса колико због тога што представљају у правом смислу речи новац. Али, немају све свиње важност новца већ само оне чији доњи зуби

расту у облику спирале. Ови зуби могу да израсту толико да представљају два потпуна круга и за сваки ступањ у њиховом расту постоји одређени назив који уједно означава тачну вредност животиње у том периоду.

Да би добио свиње са спиралним зубима одгајивач изабере из једног „накота“ најснажније мужјак и држи их одвојено. После неколико месеци тим „изабраницима“ изваде горње очњак, или их каменом сравне с деснима, чиме се омогућава доњим очњацима да расту слободно, без трења о горње.

Кад доњи очњаци израсту око 2,5 сантиметра, сваку животињу затварају посебно у мали обор сличан кавезу где једва има простора да се окрене. Затворене животиње домороци обично хране лишћем и кокосовим орасима. Тако хране свиње се брзо гоје а очњаци им расту у спирале.

НОВАЦ НА 4 НОГЕ

Вредност животиње расте уколико су им очњаци више повијени, то јест уколико се више приближавају кругу. Таква свиња постаје новац и у зависности од дужине њених очњака за њу се може купити земља, жена, радна снага, оружје, муниција, алкохол или се платити каква одште-та.

Власници „зубатих“ свиња стичу право учествовања у ритуалним свечаностима и одређени углед и положај у друштву.

На Маликолу и још неким острвима Нових Хебрида свиње су основа свих пословних трансакција. Због тога, домородац који у критичном тренутку нема ниједну свињу мора да позајми од свог богатијег суседа или сродника. Он не може да купи зубату свињу јер она представља здраву, важећу монету и као и сваки други новац, може само да буде позајмљена. Разуме се да је он дужан да у одређеном року врати другу животињу чији зуби морају бити исте дужине, плус сантиметар или два — као интерес.

Чим очњаци почну да се повијају, тло у обору заспе се растреситом земљом да животиња ријући не би оштетила зубе. Због издвојености и недовољног простора старије свиње постају све опасније тако да њима сме да приђе

само она особа која их храни из дана у дан.

И поред јаке оградe од кола свиње понекад успеју да побегну. Оне тада представљају велику опасност, а да и не говоримо о штети која задеси власника. Да би спречили да им богатство не побегне у шуму, многи одгајивачи ампутирају зубатим свињама једну од предњих ногу. Ако таква свиња и провали ограду не може да умакне далеко.

Кад очњак из доње вилице достигне облик круга он наставља да расте и пробија месо и кожу. На том ступњу, који се зове „рама“ животиња достиже вредност од 60 аустралијских фунти или 210.000 динара. Њено даље гајење захтева тада нарочиту негу. Настављајући да расту, очњаци праве други круг, продиру одозго у доњу вилицу, и просто „зашију“ живо-

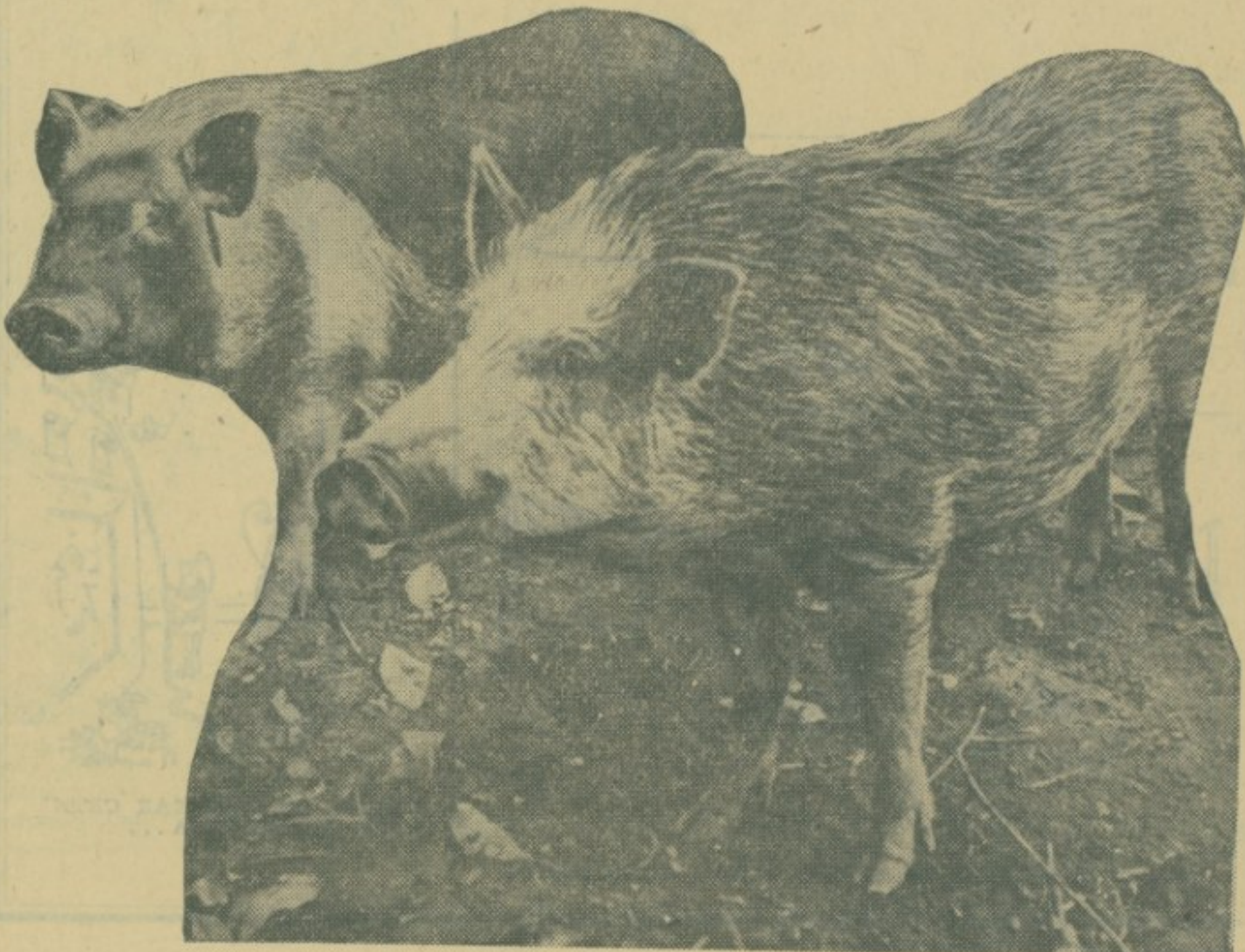
тињи уста. Тада животињи прети највећа опасност: трпи страховите болове и веома смрша, али је на том ступњу и њена вредност највећа. Захваљујући нези, која је по правилу поверена женама, свиње у већини случајева преживе кризу. Жене их отада, јер више не могу да жваћу, хране као малу децу: течном и кашастом храном.

Свиња чији су зуби достигли круг и по вреди од 130 до 150 фунти, тј. 455.000 до 525.000 динара. То је право богатство, само под условом да је свиња — жива. Јер, сами зуби, без животиње, немају више никакву вредност. Могу се, додуше, употребити да се од њих направе наруквице или да се њима украси свето дрво или гроб неког претка и — ништа више.

У неким племенима на острву Маликолу домороци се

деле у дванаест по друштвеном значају и важности различитих група. У вишу хијерархијску групу појединци доспевају после низа церемонија у којима жртвују зубате свиње. Новонабрани члан, приносећи жртву, гласно изговара титулу на коју ће отада имати право. Отада га више нико не сме назвати старом титулом, а ако се неко о то ипак огреши, може се искупити само тиме што ће жртвовати једну своју животињу са зубима.

Углед и друштвени положај сваког појединца на острву не зависи од његове личне вредности већ од броја свиња које има и дужине њихових зуба. Јер, зубате свиње су новац и као у многим земљама на свету, новац је кључ за друштвену и политичку моћ.

Будимпеште ДЕТЕКТИВ

Поново доносимо неколико кратких детективских прича-загонетки у којима се појављује ваш стари познаник инспектор Вернер. Верујемо да сте од њега већ научили да на сваки податак дат у причи и на цртежу уз њу обратите пажњу и да ћете, на основу њих, успешно решити сваки задатак. За оне којима то није пошло за руком одговор дајемо на 14. страни.

УЗБУЂЕЊЕ У ЗООЛОШКОМ ВРТУ

Приближавао се час затварања зоолошког врта. Последњи закаснили посетиоци већ су кретали према излазу када се изненада зачуо узбуђен крик. Једној посетиоцици зоолошког врта, жени средњих година, нестала је елегантна ручна торбица. Она је осетила кад јој је неко, у гужви, извукао торбицу испод руке, окренула се и успела је само да види раме крадљивца који је у трку нестало иза оуке на стази.

Случајно се догодило да се тог дана и инспектор Вернер нашао у зоолошком врту. Имао је слободно попудне па је дошао да мало одахне од посла. Али, није му се дало ни да тих неколико часова проведе на миру. Инспектор је одмах потрачао за крадљивцем. Њему се придружио и је дан од посетилаца који је изјавио да често долази у врт и да зна све улазе и излазе. Тако су њих двојица оптрчали цео зоолошки врт. Преступника нигде ни од корова. С територије зоолошког врта ни је могао да изађе јер је отворена остала само главна капија, а на њој је, по инспекторовом налогу, главни чувар добро мотрио да нико не напусти врт.

Инспектору Вернеру већ је кроз главу пролетела мисао да га можда његов помоћник не вуче за нос. Можда је он био крадљивцев саучесник па је сад покушавао да заметне траг. Али, та га је мисао сместа напустила јер је један детаљ изненада привукао његову пажњу и омогућио му да открије преступника.

Чиме се преступник одао?

Објашњење је неизбежно

Једног уторка око десет часова пре подне у канцеларију инспектора Вернера упао је неки њему непознат човек. Био је веома узбуђен. Руке су му дрхтале, а разбарушена коса штрчала му је на све стране. После неколико минута, пошто се мало примирио и запалио цигарету, незналица је почео да прича:

— Јутрос рано вратио сам се са одмора. Ту ноћ сам провео у возу не склопивши очи. Дошао сам кући уморан и решио сам да мало прилегнем на отоман. Вероватно због умора нисам приметио да ми је из собе нестало велики клавира и да су сточици за новине и фотеље премештени на друго место. На овом листу папира нацртао сам како су ствари биле размештене у соби пре мог одласка на одмор. А како сад стоје можете доћи да видите.

— Чујте, пријатељу — рекао му је инспектор. Вернер пошто је бацио само један поглед на цртеж. — Пре свега мени је савршено јасно да ви уопште нисте имали клавира. А сада ми објасните чему је имала да вам послужи та лаж? Да нисте осигурали стан против крађе па сад желите да извучете одштету?

Због чега је инспектор посумњао у незналицеву причу?

КЊИГЕ И СТАТИСТИКА

На основу статистичких података до којих је дошло Удружење француских издавача 58 одсто Француза купује само једну књигу годишње; 28 одсто купује четвртину издатих дела, док других 14 одсто купује три четвртине објављених књига.

ЗАНАТИ КОЈИ ИЗУМИРУ

КЛИНИКА ЗА ГОБЛЕНЕ

У центру Будимпеште раде следбеници једног веома старог занатског цеха који се бави реставрацијом тепиха. У овој радионици запослено је данас 80 мајстора. Већина од њих провела је читав свој живот исправљајући зидне тепихе и таписерије старих фламанских мајстора и скупоцене оријенталне персијске тепихе.

У пештанској радионици за поправку тепиха посетиоци су сведоци несвакидашњег посла. Пред њима је, на пример, „Римска тријумфална поворка“, ремек-дело фламанске репродукције производње гоблена, разапето на великом дрвеном стаљку. Према мишљењу познавалаца ове уметности дело је рађено по нацрту непознатог италијанског мајстора из 15. столећа. Осамдесетих година 19. столећа постало је власништво музеја у Естергому. После уметничког „штопања“ овај чудесни гоблен начет зубом времена поново ће оживети.

Овим скупоценим тепихом класичне лепоте и ванредних боја може се прекрити читав један зид. На једном његовом квадратном сантиметру има око стотину чворова. Радионици-реставратори бирају међу хиљадама врста пређе одговарајућу по боји и дебљини и реставрирају — према помно проученом плану огромни гоблен. Поправка ове таписерије трајаће пуних седам месеци. Ликови на тепиху израђени су у природној величини, а вредност гоблена је тако рећи непроцењива. Тепих је симболично осигуран на милион форинти, а трошкови исправке износеће 60.000 форинти.

У овој својеврсној пештанској радионици досад су реставриране таписерије из Беча, гоблени из Лондона, оријентални теписи из многих светских музеја. Јединствена у свету клиника за гоблене враћа теписима, задржавајући оригиналност, некадашњу свежину.

МОЗАИК ЗА ФИЛАТЕЛИСТЕ И НУМИЗМАТИЧАРЕ

Француски владар Луј XVI био је, кажу, веома сујетан. Он је задавао много мука мајсторима ковачнице захтевајући од њих да његов „божански“ профил на металном новцу буде што је могуће више сличан оригиналу. Сличност је била постигнута, али је то сујетног владара стало главе.

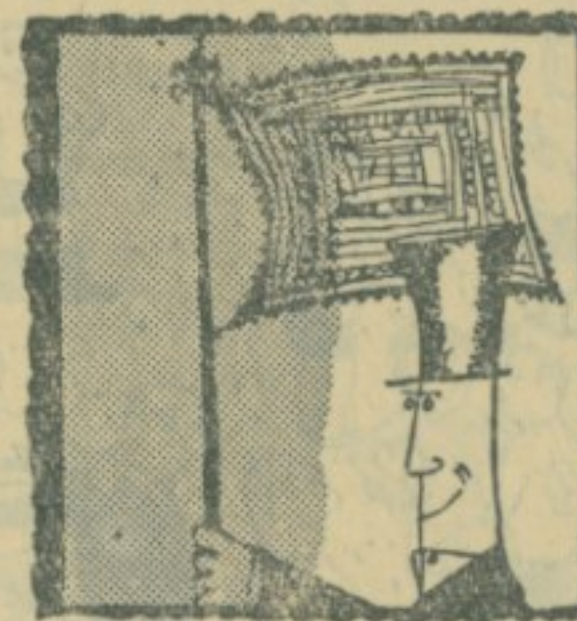
Када је краљевска породица испред плиме велике француске револуције, под покровом ноћи, бежала из Париза, успела је да стигне готово до саме границе. Ту је Луј проврио из кочије у којој је путовао под туђим именом. Око кочије се искупила гомила радозналих и многи од присутних препознали су краља мада га никад раније нико није видео. Препознали су га по његовом лику на сребрњацима.

Године 1860. пошта у малом канадском граду Фредериктопу пустила је у продају марке од пет центи. Већ после неколико часова готово сви грађани искупили су се пред поштом захтевајући да марке буду повучене из оптицаја. Разлог: управник поште

Чарлс О'Конел издао је марку са сопственим ликом. Узбуђени грађани претили су да разруше зграду поште.

Сујетни О'Конел био је строга кажњен за своје честољубље а непродате марке спаљене. Сачувани примерци представљају данас велику филателистичку реткост.

Целокупно становништво минијатурне државе Лихтенштајн могло би да се смести само на једну трибину неког великог спортског стадиона. Па ипак, ова државица издаје огромну количину марака. Приходи од извоза марака представљају четврти део државног буџета.

Први новац од никла појавио се у Француској 1932. године. Али, одмах после његовог пуштања у оптицај појавили су се фалсификовани никлени пегофранци који су ко две капљице воде личили на праве.

Полиција је спала с ногу док није открила фалсификаторе. На суђењу они су наивно и хладнокрвно питали судију: „А зар се то не сме чинити?“ Јер, у закону је стајало да је забрањено фалсификовање златног, сребрног, бакарног и бронзаног новца, док о никленом није било ни речи.

Суд је морао да ослободи фалсификаторе, а законодавци су морали да допуне закон. Тридесет година је протекло пре него што су сви примерци фалсификованог никленог новца били повучени из оптицаја.

У америчкој савезној држави Вирџинији била је 1946. године издата нова марка од пет центи. Марка је убрзо постала реткост јер су се само њена три примерка сачувала у филателистичким збиркама. Изненада, већ крајем ве

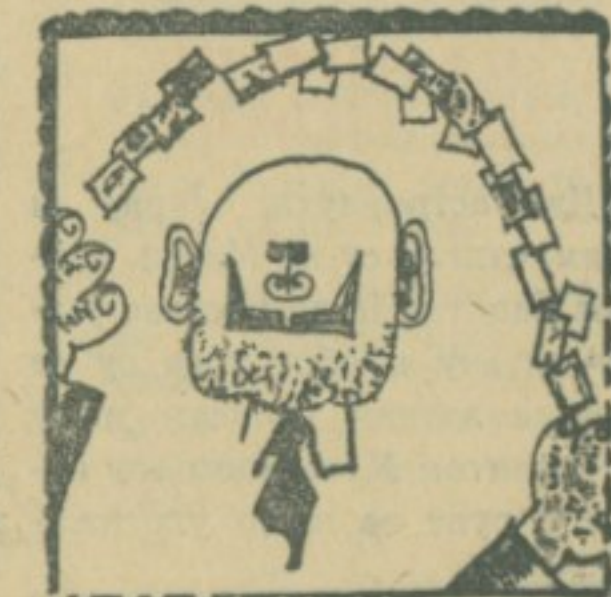
ка, нашао се још један, четврти примерак. Њега је нашла једна жена, тада већ у поодмаклим годинама, на конверти писма које је добила још кад се удала. Одштампана на пакпапиру боје уштављене коже, марка је донела сопственици 3.750.000 динара.

У средњем веку у неким немачким кнежевинама била је у оптицају данас веома ретка

монета такозвани „новац за пољубац“. Племство које није желело да љуби руку свештеницима, искупљивало се овим новцем од те понижавајуће обавезе.

Нирибершки мајстор играчака Георг Цехмејер веома је вешто штампао марке за де-

цу и њима преплавио све европске земље. Шарени цртежи на маркама немачког мајстора доводили су понекад у забуну и искусне филателисте.

ПОДВИЗИ КОЈИ СЕ ПАМТЕ

ОБАВЕШТАЈЦИ МОГУ СВЕ

Михаило Степанович Калињин са групом обавештајца Балтичке флоте успео је после великих напора и огромног ризика да „украде“ немачког официра и да га преко непријатељске територије у торби пренесе до Лењинграда. Документа и планови заплени у овој акцији, као и обавештења добивена од непријатељског официра, умногоме су изменили ситуацију на фронту и нанели Немцима велике губитке

У јесен 1943. године браниоци западног дела Лењинграда трпели су јак притисак на овом фронту, који се налазио недалеко од саме периферије града. Команда западног лењинградског фронта затражила је помоћ од Балтичке флоте. Требао је из дубоке непријатељске позадине прикупити информације о немачким припремама што би браниоцима Лењинграда омогућило успешнију борбу против непријатеља.

У Балтичкој флоти овај задатак поверили су обавештајном официру Михаилу Степановичу Калињину.

— Гледајте да доведете неког немачког штапског официра који би нам пружио много више података. Официр треба да буде из околине Нарва. Потражите га...

Задатак је био тежак. Требао је проћи неколико десетина километара кроз непријатељску територију, наћи неку немачку команду и у њој потрешити официра. Калињин је изабрао петорицу морнара. Први Охлопков лично је на дива. Пре рата био је сељак, живео у Сибиру и поред сеоских послова бавио се и ловом на медведе. Одлично је гањао, одликовао се огромном физичком снагом, изванредним слухом и, да тако кажемо, њухом.

Морнар Суздаљцев је одлично говорио немачки; Северов је, опет, могао на основу трагова стопа да одреди висину, тежину и физичку снагу човека. И остала двојица била су изузетних способности што је уливало наду у успех подухвата.

Подморници на задатак

Охлопков је на леђима носио огромну торбу са специ-

јалним каишевима прилагођеним за његова рамена. У њој је требало да донесе заробљеног немачког официра. Треба рећи да је за њега била играчка понети одраслог човека. Подморница у коју су се укрцали лагано је упловила у Фински залив. Недалеко од стрме обале, на правцу пута Нарва—Талин, подморница је изронила. Изнад масивних и готово неприступачних стена уздизала се четинарска шума. Командант подморнице Балтичке флоте искрцао их је у кишну октобарску ноћ, оставио их у гумену чамцу и изгубио се са површине воде. Немирно море се поиграва-

ло чамцем. Веслали су свом снагом. Било је око три часа ујутру. Обала се није видела, а када се указала, угледали су оно исто место између села Тојла и Тојла—Асула, где је Калињин са својом групом већ два пута долазио да извиди обалу. После великих напора савладали су струму обалу, која се готово окомито издизала из воде. Одавде до Нарве било је 20 километара.

— Охлопкове, преузми команду! — јавио се Калињин. Шума је била тако густа да је једино Охлопков, који се одлично оријентисао ноћу по шуми и разликовао сваки

Зачујено је посматрао групу руских обавештајца, у дубокој и добро контролисаној немачкој позадини.

— Руке увис! — нареди му Суздаљцев. — Одакле си?

— Ја сам из пешадијског пука, из Нарва.

— Има ли још који штаб овде негде у близини? — упита га Калињин.

— Има у селу Петеристу, не далеко одавде, али ја не припадам њему.

— Води нас у тај штаб, рече Калињин. Поштедећемо ти живот. Али ако покушаш да бежиш или зовеш помоћ, го-

лагано пође према немачком стражару, који је стајао поред врата. Немачки војник, који је довео Калињина и другове, био је запањен призором: диновска снага није сметала Охлопкову да се потпуно бешумно креће, као огроман пантер. Прикрадао се немачком стражару као што је то чинио у лову на медведе у сибирској тајги. Зграбио га с леђа за уста и опасач и до-нео га назад као играчку. Немачки није ни гласа пустио. Затим се вратио и стао крај врата.

Остали су се лагано увукли у кућу. У соби крај стола спавао је немачки официр, наслоњивши главу на телефон. Поред разбуктале пећи седела су два војника. Обавештајца Калињин и морнар Суздаљцев приоше официру, док је Северов за трен ока разоружао двојицу војника, запушио им уста и свезао. Официр се трже и подиже главу. Није могао да се прибере. Поред њега стајао је Калињин у униформи морнаричког официра, уперивши у њега пиштољ. Немачки официр протрља очи, кад угледа цев пиштоља на челу, схвати да не сања. Сав запрепаштен устаде са столице.

— Само једну реч — и смрт! — рече му Суздаљцев.

Охлопков се погури да би ушао у собу и без речи приђе официру, запуши му уста, свеза му ноге и руке и стави га у своју врећу. Калињин покупи сва документа и депеше и цела група са пленом утону у мрклу ноћ према шуми. Охлопков је сам носио врећу. На његовим широким плећима она је изгледала као обичан ранац. Претрчали су читав километар. После пола часа Немци су почели да пуцају за њима и бацају ракете. Али, узалуд.

Подморница их је чекала. Поред важних обавештења која је немачки официр дао обавештајцима западне одбране Лењинграда, заплена документа су била од велике вредности. Да су добијена само три дана касније, била би безначајна. Стигла су у одлучном тренутку. Сутрадан су совјетске јединице на овом фронту кренуле у напад. Немци су подиосили тешке ударе, а да нису ни знали шта се то преко ноћи збило. Били су изненада нападнути на најслабијим положајима. Затечени су неспремни.

Војник је климнуо главом и послушно их повео.

Лов као у Сибиру

Око два часа по поноћи обавештајца Калињин је са својим друговима био на улазу у село Петерист. Владала је мртва тишина као да никог живог нема. Само се пригушена светлост пробијала кроз прозор последње кућице. Док су осматрали прилазе, Охлопков је опет шапнуо.

— Чују се корака! Сачекали су и приметили групу немачких стражара. Немци су ушли у кућицу, извршили смену страже, а затим се некуд удаљили. Охлопков остави опрему, извуче нож и

шум, могао да их изведе из ње. До свитања дана су пешачили, а затим су се сакрили у шипражу и ту преданили. Када је почело да се смркава, поново су кренули. Корачали су пустим сеоским путем. Напред је ишао морнар Суздаљцев. Трагао је за свежим отисцима ивицама расквашеног пута, куда обично иду пешаци.

— Станите! — одједном рече Охлопков. — Неко долази.

Сви се притајили са при-п емљеним оружјем. Из таме се одједном појави фигура на бициклу. Био је то немачки војник. Суздаљцев му приђе и заустави га. Војник сиђе са бицикла. Дрхтао је од страха.

РУСКА ПРИМЕЊЕНА УМЕТНОСТ

У близини Смоленска лежи село Талашкино, крај којег се уздиже једна вила из 19. века као из бајке: са шиљастим кровом и фасадом украшеном сликама у боји.

Крајем прошлог века у овој кући састајали су се славни сликари, књижевници, уметници и други: Иља Рјепин, В. Серов, Фјодор Шаљапин, Александр Блок. Ту је данас смештено једно одељење Смоленског музеја.

У њему се налазе изложени радови примењене уметности, дело мајстора из околних села: скулптуре у дрвету, слике на зидовима, традиционални везови народне радиности. Ту је и један пожутели каталог из 1907. године, када су ови радови били изложени у париском Лувру и неколико месеци били у четири сале као „Талашкино у Лувру“.

Данас кућа привлачи пажњу посетилаца јединственом колекцијом резбареног намештаја. Затим су ту разни калупи од дрвета са сликама у боји за штампање текстила и дезени за израду ланених тканина смоленске ткачнице.

Почетком овог века, једног раног јутра становнике лондонског зоолошког врта пробудила је необична бука. Међу пробуженима налазио се и управник врта, иначе познати природњак. Док је он још покушавао да одгонетне ко прави ту галаму, дотрчао је сав унезверен шеф чувара и рекао му да је пар птица донелих недавно бродом из Нове Каледоније — полудео.

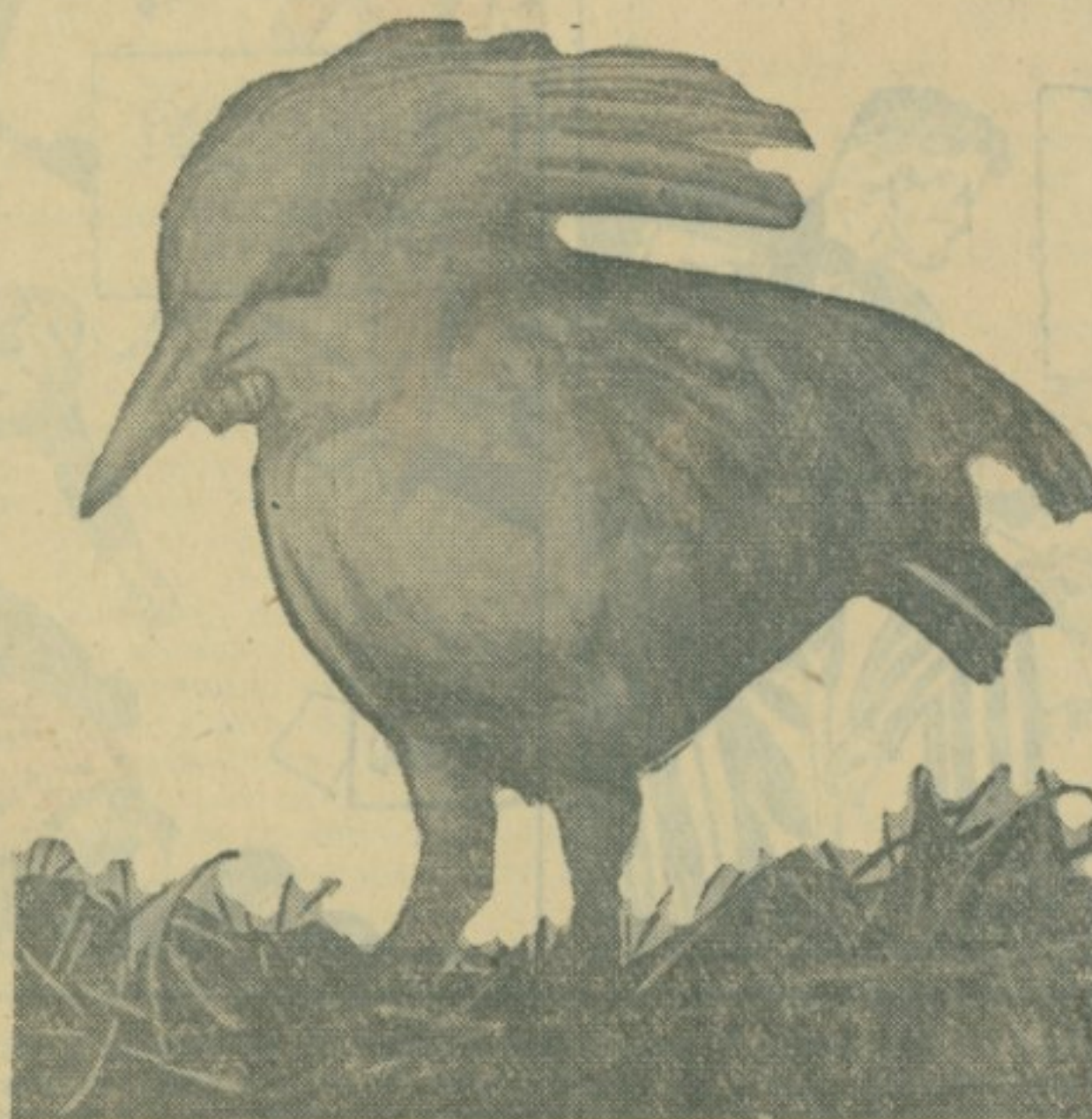
Ускоро, пред кавезом у коме се налазило још разних птица, управник и остало особље врта угледали су необичан приказ:

Једна од ових птица, мужјак, правила је необичне покрете, трчала на све стране по кавезу испуштајући оне исте крике које су они тог јутра већ чули, а који су личили пре на неко чудно лајање него на птичје гласове. За-

У ПОТРАЗИ ЗА РЕТКИМ ЖИВОТИЊАМА: КАГУ

тим, изненада, птица је забрала свој оштри кљун у под кавеза и почела да се окреће око овог „стојера“ подижући се час увис, час избацујући једну ногу као што то раде коњи у циркусу. На крају се мужјак бадио спуштених крила и усправљене кресте пред себе своје другарице. Онда се усправио и тада су обе птице почеле да се окрећу лицем окренуте једна према другој као да играју валцер.

Овај приказ, који је толико узбудио све особље лондонског зоолошког врта, био је само обичај једне врсте птица коју су истраживачи открили мало пре тог времена. Насељавале су шуме Нове Каледоније, меланезијског острва, које је открио познати морепловац Џејмс Кук 1774. године и које је прилао Француској 1853. године. Била је то ретка птица кагу (Rhinocæetus jubatus), врста итакара растом тек мало крупнији од кокошке са шиљастим кљуном. Кагу на глави

Јесте ли већ чули

га...

... када је добио награду за зидање ватиканске цркве св. Петра, Микеланђело је имао 72 године. Али, мада је живео још 17 година он није успео да заврши овај посао.

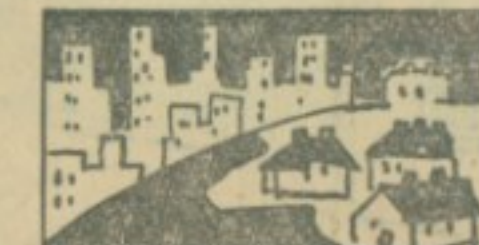
... у Индији телеграфске стубове праве

од гвозђа и бетона јер би дрвене веома брзо уништили мрави.

... рударски факултет у Калифорнији издаје дипломирањем студентима дипломе на сребрним плочама.

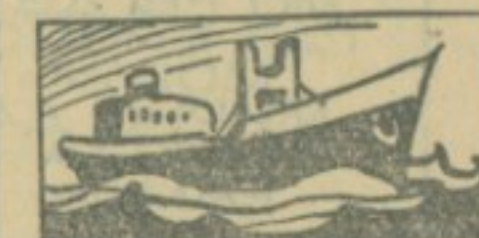
... приликом првог званичног пописа становништва, који је о-

бављен 1790. године, данас осмомиллионски град Њујорк имао је 49.401 становника.

... неки лекари тврде да је за пропаст грчких држава и старе грчке цивилизације највећи кривац била малаарија.

... ако један брод плови између 60. и 65. степена јужне географ-

ске ширине он може да оплови читаву Земљину куглу и да ниједном не наиђе на копно.

има дугу покретну крсту и нешто дуже ноге. Крила су му нормалне величине, мада не може да лети. Ноћна је птица и налази се у амблему Нове Каледоније.

Кад су је природњаци пре једног века пронашли, нису знали у коју групу птица да је ставе: да ли поред ждралова или чапљи или неких других птица. Јер кагу у ствари има помало особина свих птица мада није сличан ниједној.

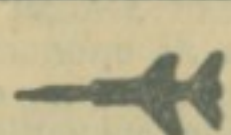
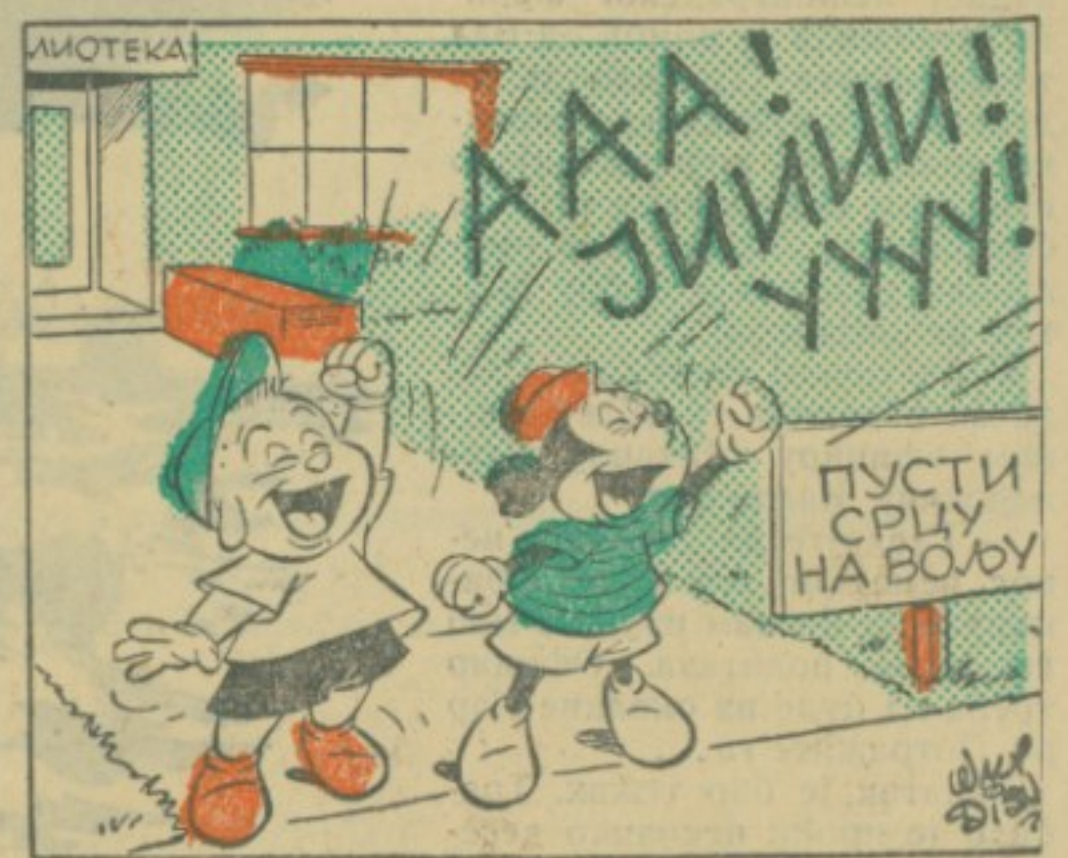
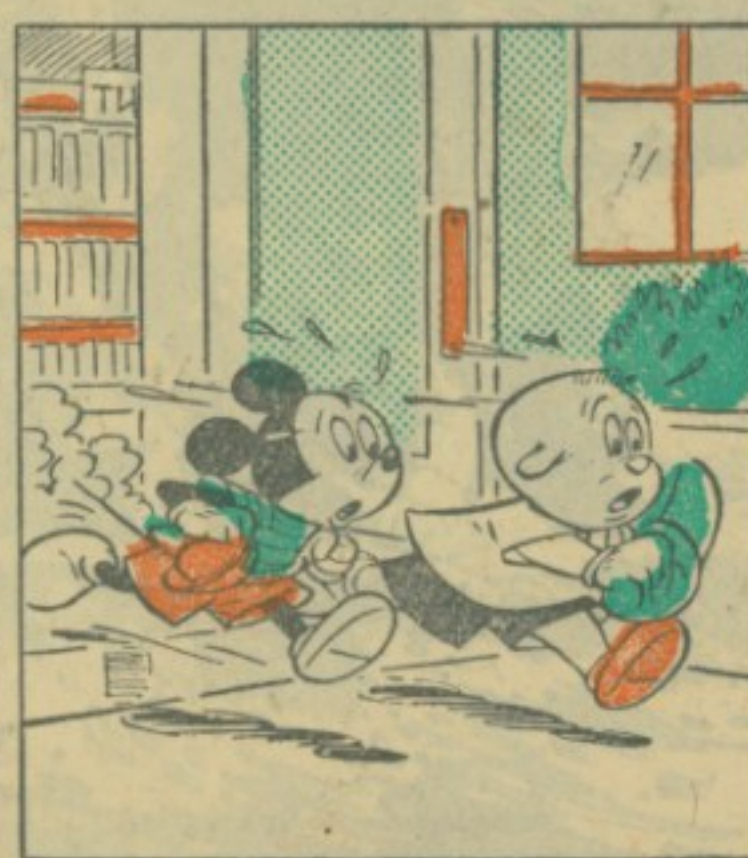
За кагуа, као и за друге ретке птице и животиње, долазак цивилизације је значио истребљење. Пошто није могла да лети а није имала ни чиме да се брани, то је сваким даном нестајала као плењаци и животиња.

Откривени су још неки примери ове ретке птице, али не више у новокаледонијским шумама већ у планинским, мање приступачним пределима овог острва у којима се она дању крила по најтањимјим кутовима да би се обазриво појавила тек под заштитом мрака.

Ова птица сивоплавог перја храни се инсектима и црвима, гнездо праве заједно мужјак и женка од гранчица и лишћа на равном или мало уздигнутом терену где женка лежи на једном једином јајету из кога се излазе птиче великом тамносмеђом главом.

WALT
DISNEY

МИКИ

ЏОНИ

ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

